

2112

K.D. Bhatt

VISIT...

LANZAROTE
Caliente.COM

यार

yaar

Book -1 from the series

“Hunt for Happiness”

BY @snehbarnamu

KAUSHAL BHATT

Self Published book with the help of Amazon
Kindle Direct Publishing.

© Worldwide Copyrights Reserved with Copyrighted.com.

This book is sold subject to the condition that it shall not be,
by way of trade or otherwise, be lent, resold, hired out, or
otherwise circulated without the author's prior consent in

any form of binding or cover other than that in which it is published. Direct Copy of this book, any part of this book, its description, its cover image or any image embedded in the book, without permission of the Author Leads to copyright infringement and is illegal.

NOTE: this is a work of fiction. All characters and events are fictional and for entertainment purpose only. Claims against any resemblance to characters, places and events are neutralised with this note. There is no connection between real world and the contents of this book. Amazon.in, Amazon.com and its all sites have the right to Republish, Sponsor and Sell this book.

Release Date: 09-02-2018

@snehnusarnamu

Acknowledgements

This Book is Dedicated to my Lovely wife who inspired me a lot to writing. She is also the first reader of this story and unknowingly, she's the editor of this book. I also thank my friend Poojan Dave for the idea of what should I write years ago. Thanks to my Best Ever teacher Dr. Mehul Dave who planted seeds of Writing, Reading and Taking Interest in Literature. My friend Namdev who told me lots of stories and taken me to places where I may inspire. Thanks to my mother and Father who supported tremendously with any type of work I love to do.

This book is described as pure fiction. But I have added some incidents and events which were really happened to my life and I am very much affected with those situations.

@snehnusarnamu

*“ye naam kechidiha nah prathyantyavgyanam,
Janantu te kimapi tranprati naisaha yatnaha |
Utptsyate hi mama koangapi samandharma,
Kalohyayam nirvadhivipulaha cha pruthvihi ||”*

bhavbhuti

|| Those who don't agree with me & hence bad mouth me should know that whatever I write is not for them. Some day some where some kindered spirit will be born. Because the time is endless & the earth is very vast. ||

Table of Contents

ચાર

ACKNOWLEDGEMENTS

TABLE OF CONTENTS

PROLOGUE

પરિણામ

AIC

પ્રથમ પગલું

@snehnusarnamu

પરિચય

પરીક્ષા

નવા ફૂલ

પંડ્યા નામે અવતાર

ઈન્સ્પેક્શન

ગુંડાગીરી

ફેસલો

મિતાલી

ભૂતાવળ નો ભેદ

યાર

ડ્રેસ-કોડ

મહોત્સવ

ત્યાગ

વસંત

@snehnusarnamu

પ્રવાસ

અલ્પવિરામ

EPILOGUE

PROLOGUE

મે મહિનો એટલે આમ તો વેકેશન અને રજાઓના ગરમાગરમ દિવસો. આ જ ઉનાળાની ગરિમા જાળવવા આકરો તડકો તપારો ફેકી રહ્યો હતો...

જે લોકો રજાઓ માણી રહ્યા હોય એ તો નીકળી પડે કોઈ ઠંડી લહેરી જગ્યાએ. પણ જેના ઘરમાં ધોરણ ૧૦ – ૧૨ બોર્ડનાં વિદ્યાર્થીઓ હોય, એ ઘરની ગરમી આ મહિના ના મધ્યમાં કંઈક અલગ જ જોવા મળે. અને કેમ ના હોય- આખા વર્ષ દરમિયાન વિદ્યાર્થી સાથે સાથે ઘરના બધા સભ્યોએ આકરી તપસ્યા કરી હોય તેનું પરિણામ આવી રહ્યું હોય આ મહિનામાં....

આવી જ કંઈક સ્થિતિ સૌરાષ્ટ્રના એક નાનકડા શહેરનાં મધ્યમ વર્ગના એક ઘરમાં પણ હતી. સડકો પર ધૂળને આળોટતા પણ વિચાર કરવો પડે એટલી ગરમી, એમાં પણ વેકેશન એટલે શહેરની દુકાનોમાં પણ કોઈ જોવા ના મળે- બધું જ જડબેસલાક બંધ. આવી સ્થિતિમાં એકજ જગ્યાએ ભીડ જામેલી જોવા મળી – મંદિરોમાં- મસ્જિદોમાં અને થોડા-ઘણાઅન્ય ધર્મસ્થાનો પર. ના, આ ભીડ કોઈ ઉત્સવ કે તહેવાર ન હતો પરંતુ બોર્ડ રીઝલ્ટનો અગાઉનો દિવસ હોય એટલે આવું ઠેર ઠેર જોવા મળે. જે છોકરાઓ અખા વર્ષમાં મંદિર ના રસ્તા પર પણ ના જોવા મળે એ આજે પરિક્ષમાનાં માર્ગ પર આળોટતા જોવા મળ્યા. પણ ઉપરવાળો એમ કંઈ થોડું મानी જવાનો હતો.

આખરે પરિણામનો દિવસ આવી ગયો. શહેરનાં સાયબર કાફે ચલાવતા લોકો વહેલી સવારથી જ હાજર. જે દુકાનો ત્રીજા પહોર પહેલા ઉઘડતી પણ નહિ

એ દુકાનદારો આજે સફાઈ કર્મચારીઓ પહેલા જ આવી પહોચ્યા હતા.

પરિણામ

મે, 2009

“૧૨ સાયન્સ”. મધ્યમ વર્ગનાં માનવી આ સાંભળતા જ સફાળા જાગી ઉઠે અને માનસપટ પર કંઈક આવા ચિત્રો લઈ આવે –

- સવારના ઉઠી ચોપડી પકડી અને મોડીરાત સુધી મુકે નહિ એવા વિદ્યાર્થી.

- જેની આંખો નાની અને એના પર બિરાજતા સોડા બોટલનાં તળિયા જેવા કાચ.

- મનોરંજનના નામે મીંડું – ઊંઘ હરામ – હળવો ખોરાક અને ભારે વાંચન- હળવું શરીર અને તેના પર પુસ્તકો નો ભાર વધારે. – આપણા ગાંધીબાપુ જેવી નમણી કાયા અને સરપટ ચાલ અને મનમાં સતત વલોવતા ફીઝીક્સ, કેમિસ્ટ્રી અને સાયન્સ. કંઈક આવી જ છબી હોય છે બોર્ડનાં વિદ્યાર્થી ની.

પણ દરેક જગ્યાએ અપવાદ તો હોય જ છે ને, “માનસ”. – માનસ આવો જ એક અપવાદ હતો. બારમાં ધોરણમાં ભણે અને એમાં પણ સાયન્સ. પણ આ માનસમાં તે કક્ષાના કોઈ જ ગુણ જોવા ના મળે. હમેશા પોતાના મનનું ધાર્યું કરે અને કોઈ કહે ત્યારે નામ માત્ર નું વાંચન કરી ફરી પોતાના મનનો મહેલ સજાવતો. તેમ છતાં માનસ ધાર્યું પરિણામ લાવવામાં સફળ રહેતો. આજનો દિવસ માનસ માટે મહત્વનો હતો. પરિણામ નો દિવસ – લક્ષ્યભેદ કરવાની શરૂઆત નો દિવસ.

દરરોજ ની જેમ મોડી સવાર સુધી સુઈ રહેલા માણસની ઊંઘ

ઉડાડવા તેના મમ્મીએ રેડીઓ શરુ કર્યો. આંખો ખોલી અને તરતજ આ દિવસનું મહત્વ સમજાવતો એક ફોન કોલ આવ્યો. થોડી વાતો થઈ ત્યાં જ આસપાસનાં લોકોનું એક ટોળું આવ્યું. માનસ પર રીઝલ્ટ આવ્યા ના સમાચારો નો મારો ચાલ્યો. લોકો ની વાતો થઈ ત્યાં સુધી સહન કરી માનસ ઘરની બહાર નીકળી ગયો. તેનું માનવું એમ હતું કે પરિણામ તો જે આવવાનું હશે એ જ આવશે. બપોર સુધીમાં તો માર્કશીટ હાથમાં રમતી હશે તો પછી અત્યારમાં આ સાયબર કાફે ધારકોને ધરાવવાનું કામ શા માટે કરવું? આમ પણ બપોર થવામાં હવે ક્યાં વાર હતી.

બપોર થતા સુધીમાં તો માનસ સ્કુલે પહોંચી ગયો. ત્યાં પણ તેને ભારે ભીડ જોવા મળી – મંદિર માં જોઈ હતી એવી જ. દરવાજા પર પટ્ટાવાળો અભિમન્યુની માફક વિદ્યાર્થીઓ અને તેમના વાલીઓની અક્ષોહિણી સેના અને તેમના ચક્રવ્યૂહને એકલે હાથે તોડવા મથતો હોય તેમ લાગ્યું.

પ્રવેશ મળ્યો અને માનસ શાળામાં દાખલ થયો. બાકીના બધા વિદ્યાર્થીઓએ તો પરિણામ સવારે જ જોયેલું છતાં અત્યારે માર્કશીટમાં એકાદ-બે ગુણ વધુ હોય તેમ આશાવાદી નજરે પોતાનું નામ બોલાય તેની રાહ જોતા હતા. જેમને માર્કશીટ મળી ગઈ એ કાં તો મીઠાઈ લેવા દોડી ગયા અને કાં તો મેદાનમાં રહેલા એકમાત્ર વડલા નીચે પશ્ચાતાપ કરતા જોવા મળ્યા.

@snehnusarnamu

આખરે માનસનું નામ બોલાયું. માં-બાપના ડોક્ટર બનાવવાના સપનાનું એ પહેલું પગથીયું થવાનું હતું. પણ માનસ ને માર્કશીટ જોયા વગર જ પોતાના પરિણામની ખબર હતી. તે જાણતો હતો કે પોતે ના તો ડોક્ટર બનવા પૂરતા માર્ક્સ લાવી શકવાનો હતો કે ના તો તેને ડોક્ટર બનવું હતું. ઘરના સભ્યોએ તો માનસના ગયા બાદ પરિણામ જોઈ જ લીધું હતું.

માર્કશીટ લઈને માનસ ઘરે આવ્યો. વડીલોના મ્હેણાં-ટોણા ચાલુ હતા. માનસે માર્કશીટ સાથે પ્રવેશ કર્યો અને તોફાન પહેલાની શાંતિ હોય એમ બધા સ્તબ્ધ હતા. છેવટે થોડી ક્ષણો બાદ તોફાન પણ આવ્યું. આ તોફાનમાં પડોશીઓનાં મુખે વહેતો ખીજ અને કટાક્ષભર્યો પવન સુસવાટા મારી રહ્યો હતો. સાથે વડીલો તરફથી વહેતી સહાનુભૂતિ અને પશ્ચાતાપ હતો.

પણ માણસને આ તોફાન સાથે કંઈ જ સંબંધ ન હતો. પરિણામની તો ખબર હતી જ પણ તેણે નક્કી કરેલું કે કોઈના દર્દને પોતાની આજીવિકા તો નથી જ બનાવવી. કોઈ રીબાતા માણસ પર કમાણી કરવી એ માનસ ને સાલવતું નહિ. તેને તો પોતાની કેડી પોતાના પગથી જ કંડારવી હતી. એને કોઈના પર નભી આગળ વધવું ન હતું. એટલે જ તો એણે સ્થૂળ અભ્યાસક્રમો ને અવગણ્યા અને આગળ વધ્યો. જે સૌથી સહેલો વિષય લાગ્યો તે પસંદ કર્યો ભણવા માટે.

AIC

રાજકોટ. આ શહેર જેણે માનસ ને ઘણું બધું શીખવ્યું હતું, ઘણું આપ્યું હતું. આ જ શહેરમાં તેને ભણવાનું નક્કી કર્યું. શહેરની નામાંકિત કોલેજોનું એક લીસ્ટ બનાવી લીધું. સતત વહેતા સહાનુભુતિ અને સલાહો ના ધોધથી કંટાળી માનસ એકલો જ નીકળી પડ્યો – એડમીશનની જંગ લડવા માટે.

AIC. આ એજ કોલેજ જે એક ધાર્મિક સંસ્થા ચલાવતી હતી. માનસ ને ધર્મ સાથે તો કંઈ લેવા દેવા ના હતા પણ આ સંસ્થા શહેર ની સૌથી શ્રેષ્ઠ માનવામાં આવતી હતી. આ સંસ્થા માં લગભગ દરેક અભ્યાસક્રમો ચાલતા હતા. એવી કોલેજ કે જ્યાં નાના ભૂલકાઓ થઈ માંડી પી.એચ.ડી. સુધ્યા ભણાવવામાં આવતું. એમાં પણ ધાર્મિક સચાલન એટલે વ્યવસ્થામાં કંઈ જ અધૂરું નહિ.

માનસ કોલેજના પ્રવેશદ્વાર પર ઉભો રહ્યો. વિશાળ ઈમારત અને તેની ફરતે રહેલા વિશાળ મેદાનો. ચારે તરફ ફેલાયેલી હરિયાળી અને સંપૂર્ણ અધ્યાત્મિક વાતાવરણ. થોડી ક્ષણો માટે માનસ ત્યાં ઉભો રહ્યો અને વિચારતો હતો કે અત્યંત ગીચ શહેરની બરાબર મધ્યમાં આટલી વિશાળ જગ્યા? આટલુંબધું ભંડોળ એક શિક્ષણ સંસ્થા પાસે ક્યાંથી આવ્યું હશે? પછી તરત જ તેને વિચાર આવ્યો કે આ તો ધાર્મિક સંસ્થાના પીઠબળથી ચાલતી કોલેજ છે. મંદિરોમાંથી આવતા ધનનો આવો સરસ સદુપયોગ બીજે ક્યાં થઈ શકે? ટેક્સ વગરના ઈન્વેસ્ટમેન્ટ સામે તોટિંગ ફી આવે તેવી સંસ્થા હોય તો તેમાં આટલો ખર્ચ તો પોસાય જ ને.

“B.Sc.” આ નામ સાંભળતા જ લોકો ના મન માં એક જ વિચાર આવે કે સાયન્સના વિદ્યાર્થીને ક્યાંય એડમીશન ના મળે એટલે આમાં આવે. ટૂંકમાં આ ડૂબતી નાવડીઓના સવારો માટે એક મોટું તરતું થડ. જેટલા ના હાથમાં થડ આવે

એટલા બચ્યા બાકીના માટે નવી ઘોડીનો નવો દાવ.

માનસ પણ આ નવો દાવ ખેલી લેવા તૈયાર થયો. પ્રાંગણમાં પ્રવેશતાં જ નજરની સીમાઓમાં ના સમાય તેટલી લાંબી કતાર જોવા મળી. આ કતારની આસપાસ જેમ ગોળ પાસે મંકોડા આંટા મારે તેમ દલાલો ફરતા હતા – આ લાંબી લાઈન ટૂંકમાં પસાર કરાવવાની ફક્ત પાંચસો રૂપિયા ફી લેવા. માનસ પાસે આવા જ એક દલાલે આવી પોતાનું પોત પ્રકાશ્યું. પણ માનસ તેને અવગણી શાંત ચિતે ઉભો હતો.

ટ્રેનની ટીકીટ બારીની જેમ જ એક બારી હતી અને તેની પાછળ એક સજ્જન બેઠા હતા. સરકારી અને બિન-સરકારી એમ બંને જગ્યાઓ માટે માનસે ફોર્મ ભરી પરત આપ્યું. થોડી ક્ષણો પછી ઈન્ટરવ્યું યોજાયા, અને માનસ તેમાં પ્રથમ ક્રમે આવ્યો. તેની પસંદગી થઈ અને તેને સરકારી બેઠક મુજબ એડમીશન મળી ગયું.

એડમીશન થયું એની ખુશીમાં કે પછી અડધો કલાક લાઈન માં ઉભા રહ્યાનો થાક ઉતારવા માનસ એક સોડા સ્ટેન્ડ પર ઉભો રહ્યો. કોલેજનાં સંચાલકોએ પોતાની ભવ્યતા દર્શાવવા આવા સોડા સ્ટેન્ડ બનાવ્યા હતા જે લોકોને વિના મુલ્યે ઠંડક આપતા. માનસે સોડાનો ગ્લાસ હાથમાં લીધો અને ચૂસકી મારવા જતો હતો ત્યાંજ એક ફૂટડો યુવાન હાથમાં એક તોટિંગ ફાઈલ લઈને તેની પાસે આવ્યો. માનસને થયું કે કોઈ દલાલ હશે. તેણે તરત કહ્યું : “ ભાઈ મારું એડમીશન થઈ ગયું છે. મારે ફોર્મની જરૂર નથી.” પેલા યુવાને કહ્યું કે હું પણ વિદ્યાર્થી જ છું. મારું પણ એડમીશન બી.એસ.સી. માં થયું છે.

તે યુવાન એટલે પૃથ્વી. માનસનો આ કોલેજ માં પ્રથમ દિવસે થયેલો પ્રથમ મિત્ર – પહેલીદોસ્તી – પહેલો ચાર. બંને એ એકબીજાના નામ અને નંબરની આપ-લે કરી. માનસ અને પૃથ્વી. આ બે નામ અહીંથી એક થઈ ગયા હતા. કોને ખબર હતી કે આ બે ચાર અનંત સુધી સાથે રહેવાના હતા....

આમ તો માનસને પોતાના વિસ્તારમાં બે ગાઢ મિત્રો હતા જ. નયન અને આકાશ. નયન એ માનસની આંખો હતી અને આકાશ તેનું અભિમાન. આ બંને વ્યક્તિઓ માનસ માટે ચાર નહિ પણ જીવન સમાન હતા. તેઓક્યાંય પણ એકલા જોવા ના મળે. માનસ માટે માતા-પિતા પછી આ બે સૌથી મહત્વની વ્યક્તિ હતી. આકાશ માનસ કરતા એક વર્ષ મોટો હતો અને તે જ શહેરમાં એન્જિનિયર બનવાની દોડમાં હતો. નયને સાયન્સ નહોતું રાખ્યું એટલે તેનું પરિણામ હજુ બાકી

હતું. આ ત્રણ જણની તિક્કડીમાં આજે એક નામ નો વધારો થયો હતો. પૃથ્વી. આમ તો તેના નામની જેમ જ સાવ જમીન સરીખો માણસ. થોડી વાતો કરી બંને છુટા પડ્યા.

પ્રથમ પગલું

આજે કોલેજનો પ્રથમ દિવસ હતો. માનસે પહેલા જ પૃથ્વી ને જણાવી દીધું હતું કે ક્લાસમાં જતા પહેલા ગેટ પર મળવું. માનસ જ્યારે કોલેજ પહોંચ્યો, ત્યાં જ ગેટ પર હળવા પીળા રંગ નું શર્ટ પહેરેલો પૃથ્વી તેને નજરે પડ્યો. બંને મિત્રો સાથે કોલેજમાં પ્રવેશ્યા. પહેલો દિવસ હોવાથી બંને થોડા વહેલા જ પહોંચ્યા હતા એટલે તેમણે સૌથી પહેલા કેન્ટીન ના દર્શન કરવાનું નક્કી કર્યું. કોલેજ ના કેટલાયે મેદાનોમાંથી એક વિશાળ જગ્યા પર કેન્ટીન પથરાયેલી હતી. મેદાનની વચ્ચે જ મોટા છાપરા જેવી જગ્યા, આસપાસ ઘટાદાર વૃક્ષો અને એ વૃક્ષોની નીચે જ્યાં-ત્યાં ગોઠવેલા નાના નાના ટેબલ જેના પર ઘણાં લોકો બેઠા હતા. આવી જ એક ખાલી જગ્યા માનસે શોધી અને બંને બેઠા. થોડા ગપ્પા લગાવ્યા ત્યાં તો સમય પસાર થઈ ગયો.

પ્રથમ દિવસે કોલેજમાં ભણવાનું ન હતું. બધા નવા આવેલા વિદ્યાર્થીઓનો આજે પરિચય પ્રસંગ રાખવામાં આવ્યો હતો. બધા નવા આવેલા વિદ્યાર્થીઓને એક મોટા ઓડીટોરીયમમાં એકઠા કર્યા હતા. ફરી એક વાર માનસે આ જગ્યાની વિશાળતાનો અનુભવ કર્યો. ઓડીટોરીયમ ની દીવાલો ખુબ ઉંચી અને અવનવી લાઈટોથી શણગારેલી હતી. ઓડીટોરીયમની છત પર ચારે બાજુ એ.સી.ના ખાના અને ઠેર ઠેર ગોઠવાયેલા સ્પીકર હતા. ધાર્મિક સંસ્થાનું સંચાલન આ જગ્યાએ પણ સ્પષ્ટ જોવા મળતું. અહીંના ધર્મગુરુ જે લાલ ચટક રંગનાં કપડા પહેરતા એ જ રંગ ઓડીટોરીયમમાં ચારે તરફ જોવા મળતો. આ બધું જોતા-જોતા બંને મિત્રોએ એક ખૂણામાં ખાલી જગ્યા શોધી અને પોતાની બેઠક લીધી. થોડી વારમાં સ્ટેજ પર એક વ્યક્તિ આવી. તેમણે સફેદ રંગ નો લાંબો જલ્મો પહેરેલો હતો, કપાળ પર કાળા રંગ નું કોઈ અલગ જ દેખાતું તિલક હતું જે દુર થઈ સ્પષ્ટ દેખાતું ન હતું. તેમણે એનાઉન્સમેન્ટ કર્યું અને આમ-તેમ ફરતા લોકો

શાંત થયા. વારાફરતી બધા શિક્ષકો આવ્યા અને પોતાનો પરિચય ટૂંકમાં આપવ લાગ્યા. અચાનક જ સ્ટેજ પર થોડી હિલચાલ જોવા મળી. બધા લોકો ઉભા થઈ ગયા અને સ્ટેજ પર સંસ્થાનાં સંચાલક અને ધર્મગુરુ એવા મહારાજ સ્વામીની પધરામણી થઈ. તેમણે લાલ રંગનો જભ્મો પહેરેલો હતો. તેમના કપાળ પર પણ પેલા એનાઉન્સર ની જેમ જ કળા રંગ નું કંઈક અલગ ભાત પાડેલું તિલક હતું. તેમણે બધાની સામે આવી નમસ્કાર કર્યા અને તે સાથે જ જુના વિદ્યાર્થીઓ અને શિક્ષકોએ તેમનો જયજયકાર કર્યો. તેમણે માઈક હાથમાં લીધું, કોલેજ અને તેમના ધર્મનાં થોડા વખાણ કર્યા. અડધો કલાક એમનું ભાષણ ચાલ્યું અને ત્યાં રહેલા બધા વિદ્યાર્થીઓને એમ થયું કે જાણે તેઓ અહીં આવીને ધન્ય થઈ ગયા. એટલા વખાણ થયા કે બધા નવા વિદ્યાર્થીઓ પોતાને આ જગ્યાએ એડમીશન મળ્યું એ માટે પોતાને નશીબદાર ગણવા માંડ્યા. પણ માનસ અને પૃથ્વીને આ ભાષણ સાથે કંઈ જ નિસ્ખત ન હતી. બંનેના વિચારો સરખા હતા એટલે બંને ખરેખર કંટાળી રહ્યા હતા. મહારાજે પોતાનું પ્રવચન પૂરું કર્યું અને કોલેજના નિયમો અને સંસ્કારો ભણાવવા લાગ્યા. આ જગ્યાએ દરેક કોલેજ માં હોય તેમ વેલેન્ટાઈન ડે, રોઝ ડે, ફ્રેન્ડશીપ ડે વગેરે ઉજવવાની મનાઈ હતી. અહીં તો ગુરુપૂર્ણિમા અને વસંતપંચમી ઉજવાતી હતી. આ બધા નિયમો સમજાવી અને તેમણે ભાષણ પૂરું કર્યું અને તે સાથે જ પરિચય પ્રસંગ પૂરો થયો. બંને મિત્રો કંટાળ્યા હતા એટલે ફરી કેન્ટીનમાં ચાની ચૂસકી લેવા ગયા અને ત્યાંથી છુટા પડ્યા.

પરિચય

આજે ખરા અર્થમાં કોલેજનો પ્રથમ દિવસ અને પરિચય પ્રસંગ થયો. ક્લાસમાં બધા એકબીજાને શક્ય તેટલી ઊંડાઈથી ઓળખવાનો પ્રયત્ન કરતાં હતા. માનસ અને પૃથ્વી ક્લાસમાં બધાથી દૂર જઈને એક જગ્યાએ બેઠા. ત્યાં જ પાછળથી અવાજ આવ્યો – “ હેલ્લો, માય નેમ ઈઝ ખાન”. હું બાજુના એક નાનકડા ગામડામાંથી આવું છું. પૃથ્વીએ પાછળ વળીને જવાબ આપ્યો – “ હું પૃથ્વી. તારી જેમ જ બાજુના એક શહેરમાંથી આવું છું. અને આ માનસ છે.” માનસ પાછળ વળ્યો અને કહ્યું – “ હાઈ. હું પણ અહિયાં બાજુના શહેરમાંથી જ આવું છું.” ક્લાસમાં બેઠેલા બધા વિદ્યાર્થીઓ આ જ રીતે એકબીજાને પોતાનું

અંગ્રેજી ભાષાનું પ્રભુત્વ બતાવતા હતા. ખાન પણ તેમાંથી એક હતો, જ્યારે માનસ એમ માનતો હતો કે બીજી ભાષાની જરૂર ત્યારેજ પડે જ્યારે સામેની વ્યક્તિને તમારી ભાષા ન આવડતી હોય. પૃથ્વી પણ એમ જ માનતો કે બને ત્યાં સુધી આપણી માતૃભાષાનો જ ઉપયોગ કરવો જોઈએ.

બધા વાતો કરતા હતા ત્યાં જ કોલેજના પ્રિન્સીપાલ અને આ સંપ્રદાયના કટ્ટર અનુયાયી એવા સાહેબ શ્રીનો ક્લાસમાં પ્રવેશ થયો. માનસ એ વ્યક્તિ ને દુરથી જોતો હતો. તેણે અવલોકન કર્યું કે આ સંપ્રદાયના લોકો ફક્ત કાળા રંગનું તિલક જ નહિ પરંતુ તેમાં હળવા પીળા રંગથી એક અલગ જ પ્રકાર ની નિશાની બનાવતા હતા. તિલકના પાયામાં નાનકડું પીળા રંગ નું ટપકું અને તેમાંથી નીકળતો એક સ્તંભ જે ઉપર જતાં પાતળો થતો હતો અને તેની આસપાસ વીંટળાયેલી બે પાતળી રેખાઓ જે કદાચ સર્પો હોય તેવો ભાસ થતો હતો.

@snehnusarnamu

આ તિલક સિવાય પણ પ્રિન્સીપાલના રૂપરંગ કંઈક અલગ જ હતા. કમર નીચેથી સરકી જતું અને માટલા જેવી મોટી ફાંદને ટેકો આપતું પેન્ટ. આ પેન્ટ પર સફેદ રંગ નો લાંબો જભ્મો. માથા પર ઘીનું સેવન કરીને ચમકાવેલી ટાલ સ્પષ્ટ હતી અને એ ચમકદાર ટાલની શોભા વધારતું આ લાંબુ તિલક. ધીમી ચાલે પ્રિન્સીપાલ સ્ટેજ પર આવ્યા અને સ્વામીજી એ પહેલા દિવસે બોલેલા એવા કેટલાક મંત્રો શરુ કર્યા. પંદર મિનીટ સુધી એમના મંત્રોથી આખો ક્લાસ ઉંઘમયી બન્યો. છેલ્લે તેમણે મહારાજનો જયજયકાર કર્યો. તેમના સંપ્રદાયના અનુયાયીઓ હોય તેમ ક્લાસનાં છેલ્લા ભાગમાંથી બે ચાર લોકોએ તેમનો સાથ પુરાવ્યો. આવા બે જયકાર વધુ થયા. આ ત્રણે મિત્રો સ્તબ્ધ બનીને આ બધું જોતા રહ્યા – કોઈ શબ્દનો ઉચ્ચાર નહિ – કોઈ જયકારો નહિ તેમના માથા પર ફક્ત આશ્ચર્ય હતું.

ખાન આ બધું પહેલી વાર જોઈ રહ્યો હતો. પૃથ્વી ને આ સંપ્રદાયમાં વિશ્વાસ નહોતો કરતો. અને માનસ તો કોઈ જ પ્રકાર ની ધાર્મિક ગતિવિધિ માં રસ નહોતો દાખવતો. એ નાસ્તિક નહોતો પણ તેને મન તો ભગવાન એટલે સદાય

અદ્રશ્ય રહી મદદ કરતી કોઈ અજાણી શક્તિ. એનું માનવું હતું કે આવા જયકાર, ધૂન, ભજન કરવાથી કે કોઈ એક જ વ્યક્તિ ને પૂજ્ય માની તેની પૂજા કરવાથી ભગવાન મદદ નહિ સજા કરે. સાચી ભક્તિ તો જરૂરિયાત ધરાવતા લોકોની સેવા કરવાથી મળે- માનસને મન તો એ જ સાચો ધર્મ હતો.

આવી કંઈક શરૂઆત હતી કોલેજ ના દિવસો ની. સંચાલન અને આ ત્રણ વ્યક્તિ વચ્ચે સતત ત્રણ વર્ષ યુદ્ધ ચાલવાનું હતું. વિચારધારાઓનું યુદ્ધ. ખાન તો કોલેજ પૂરી થતા પોતાના ઘેર જતો રહેતો, જ્યારે માનસ અને પૃથ્વી તો જાણે એક જ થઈ ગયેલા. સદાય સાથે. આ દરરોજનો નિત્યક્રમ થઈ ગયો હતો. પ્રિન્સીપાલ પહેલો લેકચર લેવા આવતા અને આ દિવસની માફક રોજ મંત્રોચાર અને જયકાર કરી દિવસ ની શરૂઆત કરતા. તેમણે પહેલા દિવસે જ એક જાહેરાત કરી હતી કે દર ગુરુવારે સાંજે કોલેજ નો સમય પૂરો થાય પછી એક ગોષ્ઠીનું આયોજન થાય છે. જેમાં વિદ્યાર્થીઓને સંસ્કાર અને આંતરિક ઉર્જા વિમોચન માટેના ક્યો થશે. ક્લાસનાં લગભગ બધાં જ લોકો કોલેજમાં જ આવેલી હોસ્ટેલમાં રહેતા હતા- આ ત્રણ મિત્રો સિવાય. અને આ ત્રણે મિત્રોએ ગોષ્ઠીમાં ન જવું એમ નક્કી કર્યું.

ત્રણે મિત્રોએ એક બીજી વાત પણ નક્કી કરી કે આ પ્રિન્સીપાલનો પહેલો લેકચર ભરવો જ નહિ. તેઓ પહેલા લેકચરનો સમય કેન્ટીનમાં વિતાવતા. થોડા દિવસો આવું ચાલતુ રહ્યું. પ્રિન્સીપાલે ત્રણે ને ધમકાવ્યા પણ ખરા. ખાન આ ત્રણેમાં સૌથી નબળો સાબિત થયો. તે ધમકીથી ડર્યો અને તેણે પહેલો લેકચર ભરવાનું શરુ કરી દીધું, જ્યારે માનસ અને પૃથ્વીએ પોતાનો ક્રમ જાળવી રાખ્યો.

લગભગ એકાદ મહિનો આ રીતે જ વીત્યો. પણ આજે પ્રિન્સીપાલ પહેલાના બદલે ત્રીજા લેકચરમાં ખાબક્યા. એમની સાથે આજે બે અજાણ્યા યુવાનો હતા. માનસ ને ખબર પડી ગઈ કે આ નવું એડમીશન છે. એમના શ્રીમંત પિતાએ પૈસાના જોર પર એડમીશન મેળવી લીધું હતું, નવા આવેલા બંને ભાઈઓ પોતાના પિતાની તાસીરથી તદ્દન જુદા હતા. તેમને પૈસા નું અભિમાન ન હતું, સાદાઈ તેમને જોઈને જ અનુભવાતી હતી. અને એમાં પણ બંને ભાઈઓ આ સંપ્રદાયના વિરોધી હતા એટલે તેમને માનસ અને પૃથ્વીનો સાથ મળ્યો. ચારેનું ટાઈમ ટેબલ એક કલાક મોડું જ શરુ થતું - પ્રિન્સીપાલના લેકચર પછી. ક્યારેક તો એમનું ટાઈમ ટેબલ એક કલાકનું જ થઈ રહેતું.

આખું સેમેસ્ટર આ રીતે જ વીત્યું. ખુદ પ્રિન્સીપાલનો જ લેકચર બંક કરવાની અઢડક વઢ પડી, પણ આ ચાર માંથી એકને પણ કોઈ અસર થઈ ન હતી. માનસના મિત્ર નયને પણ આ જ શહેરમાં બીજી કોલેજમાં એડમીશન મેળવી લીધું.

પરીક્ષા

શાળા બાદ કોલેજકાળની પહેલી પરીક્ષાઓ હવે નજીક આવી રહી હતી. સેમેસ્ટરની મુખ્ય પરીક્ષા ને ફક્ત બે જ દિવસ આડે હતા. કોલેજના બધા લોકો પરીક્ષાની ઉંઘા માથે તૈયારી -માં લાગી ગયા હતા. પણ માનસ અને પૃથ્વી પર પરીક્ષાની જાણે કોઈ અસર જ ન હતી. પરીક્ષાની આગલી રાતે આ બંને મિત્રો કોલેજની સામે આવેલા સિનેમામાં નવું જ આવેલું પિક્ચર જોવા ગયા.

પણ પરીક્ષા ક્યાં તૈયારીઓ જોઈને આવે છે. એ તો આવી ગઈ. નવા આવેલા બંને શ્રીમંતો ચિટ્ટી ચબરખી જેવા હથિયારો સાથે લઈને પરીક્ષાના યુદ્ધ મેદાનમાં ગયા જ્યારે માનસ અને પૃથ્વી ખુલ્લી છાતીએ લડવાનું નક્કી કર્યું. બંને એ વાંચ્યા વગર જ પરીક્ષા આપી દીધી. હવે વારો હતો પ્રેક્ટીકલ પરીક્ષાનો.

પ્રેક્ટીકલ પરીક્ષાના અગલા દિવસે પ્રિન્સીપાલે ચાર વ્યક્તિઓ ને પોતાની કેબીનમાં આવવા માટે ક્લાસ ને સમન્સ પાઠવ્યું. માનસ, પૃથ્વી અને નવા આવેલા બંને શ્રીમંતપુત્રો. ચારેજણા પ્રિન્સીપાલની કેબીન તરફ ગયા. માનસ સિવાય ત્રણે ખુબ ડરેલા હતા. પ્રિન્સિપાલે કહ્યું : “ જુઓ,” કહી તેમણે એક રજીસ્ટર તેમની તરફ લંબાવ્યું. તે બોલ્યા :

“તમે લોકોએ આખા સેમેસ્ટરનાં 58 લેકચરમાંથી ફક્ત 7 લેકચરમાં હાજર રહ્યા છો. તમને આથી પ્રેક્ટીકલ પરીક્ષામાં બેસવા નહિ દેવામાં આવે.”

આટલું કહીને તેમણે ચારેની સામે જોયું. માનસ સિવાયના ત્રણે ડઘાઈ ગયા હતા. પ્રિન્સીપાલને જોઈતી તક મળી ગઈ. તે બોલ્યા :

“એક રસ્તો છે. આજે ગુરુવાર છે. તમે ચારે જણા આજે ગોષ્ઠીમાં હાજર થઈ જાઓ. મહારાજ સ્વામી પોતે આવવાના છે. એમની પાસે આવો, એમની મંજૂરી મળે તો જ તમને આવતી કાલે પ્રેક્ટીકલ પરીક્ષામાં હાજર લેવામાં આવશે.”

કોઈ અજાણ્યા જ વિચારો સાથે બધા કેબીનની બહાર નીકળ્યા. માનસના મનમાં કંઈક અલગ વિચાર ચાલતો હતો, જ્યારે બાકીના ત્રણે નક્કી કરી લીધું હતું

કે સાંજે ગોષ્ઠીમાં હાજર થઈ જવું. તેમણે માનસને પણ તેમની સાથે આવવા કહ્યું, પણ માનસ ન માન્યો એટલે પૃથ્વીએ પણ ગોષ્ઠીમાં જવાનું માંડી વાળ્યું.

નવા ફૂલ

કોલેજના પહેલા દિવસે જે ઓડીટોરીયમમાં બધા ભેગા થયા હતા એ જ જગ્યા ગોષ્ઠી માટે પણ રાખવામાં આવતી હતી. ગોષ્ઠી માટે કોલેજના તમામ વિદ્યાર્થીઓ તો આવતા જ, પણ શહેરમાંવસતા આ સંપ્રદાયના અન્ય ઘણા લોકો પણ હાજર રહેતા એટલા માટે આ મોટી જગ્યા ગોષ્ઠી માટે અનુકુળ રહેતી. બંને નવા આવેલા શ્રીમંતપુત્રો ગોષ્ઠિના નિર્ધારિત સમય પહેલા જ આવી પહોંચ્યા હતા. આ સમયે તેમના સિવાય પાંચ-સાત વિદ્યાર્થીઓ સફેદ જલ્મમાં સજ્જ થઈને આવી ગયા હતા. એમના દેખાવ પરથી લાગ્યું કે એ લોકો કોલેજની જ હોસ્ટેલ – ગુરુકુળ માંથી આવ્યા હશે, તેમના માથા પર કોઈ જ વાળ ના હતા. એ જ લાંબુ કાળું તિલક અને ઓડીટોરીયમની ઝગમગ લાઈટો તેમના તેલમાં તરબોળ ટકલા માથાને વધુ ચમકાવતી હતી. ઓડીટોરીયમની મોર્ડન ખુરશીમાં પણ તેઓ પલાઠી લગાવીને ધ્યાન મુદ્રામાં હતા.

થોડી વાર થઈ અને લોકોના મોટા મોટા ઘાડા ઉતરી આવ્યા. બધા એક જ સરખા સફેદ વસ્ત્રો અને લાંબા કાળા તિલક સાથે. થોડી વારમાં તો આખું ઓડીટોરીયમ આવા લોકોથી ભરાઈ ગયું. ધીમા અવાજે સ્પીકર પર ભજનો શરુ થયા. આ ભજનોમાં કોઈ ઈશ્વરનો ઉલ્લેખ પણ ન હતો, બસ મહારાજ સ્વામીનાં વખાણો અને તેમની અંધ ભક્તિ ઝળકતી હતી એ ભજનોમાં. અચાનક બધા ઉભા થયા અને મહારાજની પદરમણી થઈ.

ફરી એ જ અડધો કલાક મંત્રો અને તેના અંતમાં દસ- પંદર વખત જયકારો થયા. એ પછી મહારાજે બોલવાનું શરુ કર્યું,

“ભક્તો, વિદ્યાર્થીજીવન એ તમારી જિંદગીનો મહત્વપૂર્ણ સમય છે. અહીં, આપણી સંસ્થામાં આવી સરસ ગોષ્ઠીનું આયોજન થાય છે, જે તમારા જીવનમાં અમૂલ્ય બની રહેશે. તમારા સંસ્કારોનું સિંચન આ જગ્યાએ જ થઈ શકે બીજે ક્યાંય નહિ.”

આટલું બોલી મહારાજ થોડી વાર એમ જ ઉભા રહ્યા. તેમણે આમ-તેમ નજર દોડાવી અને નવા આવેલા બે નમુના પર અટકાવી. તેમણે ફરી બોલવાનું શરુ કર્યું,

“આજે આપણી આ મધ્યમઘટી ફૂલવાડીમાં બે નવા ફૂલ આવ્યા છે.”

પ્રિન્સીપાલ આ વાક્ય સંભાળતા જ ટટ્ટાર થઈ ગયા અને પોતે પોતાના કાર્યમાં સિદ્ધ થયા હોય તેમ મહારાજ તરફ જોઈને હસ્યા. મહારાજે તેમની સામે જોઈ તરત જ પોતાનું પ્રવચન ચાલુ રાખ્યું.

“જીવનમાં ગુરુનું મહત્વ બહુ જ વધારે છે. ગુરુ માટે વિદ્યાર્થીએ બધું જ છોડી તેમની શરણમાં જવું જોઈએ. માતા પિતા તો ફક્ત બાળકને જન્મ આપે છે. ગુરુ જ વિદ્યાર્થી ને બાળક માંથી માણસ બનાવવા મહેનત કરે છે. આપણે બધાએ ઈશ્વરનો આભાર માનવો જોઈએ અને ગુરુના ચરણોમાં બધું જ અર્પણ કરી દેવું જોઈએ. આવો આ નવા ફૂલ પોતાની સાથે કઈ સુગંધ લાવ્યા છે એ જાણીએ.”

મહારાજે પ્રવચન પૂરું કર્યું અને બંને નવા વિદ્યાર્થીઓને સ્ટેજ પર બોલાવ્યા. તેમણે બંને ના કપાળ પર કાળું તિલક કર્યું અને સફેદ વસ્ત્રો દાન કર્યા. તે પછી તેમણે બંને ને વારાફરતી ગુરુ વિશે જે કઈ આવડે તે બોલવા કહ્યું. બંને માટે સ્ટેજ પરનો આ પહેલો અનુભવ હતો. ધ્રુજતા પગે અને તૂટેલા સવારે જે કઈ આવડ્યું એ બોલી ગયા. બીજા બે ચાર શિષ્યોએ આમ તેમ માથું ધુણાવી બંને વિશે મંતવ્યો આપ્યા. તેમના પછી થોડા અનુયાયીઓ પ્રવચન આપવા આવ્યા, અને ગોષ્ઠી સમાપ્ત જાહેર થઈ. બંને ભાઈઓને એમ કે હવે પત્યું એટલે તેઓ બહાર જવા માટે ઉભા થયા. ગોષ્ઠીમાં બેઠેલા અનુયાયીઓમાંથી એકે તેમને રોક્યા અને કહ્યું :

“ પ્રસાદ લઈને જજો.”

પ્રસાદનું વિતરણ મહારાજ પોતાના હાથે કરતા. બંને મહારાજ પાસે ગયા. મહારાજે તેમને પ્રસાદ આપ્યો. ત્યાર પછી બંને ના હાથ માં પાણી આપી પ્રતિજ્ઞા લેવડાવી અને તેમના ગાળામાં લાલ રંગની માળા પહેરાવી અને કહ્યું :

“ આજથી તમારો નવો જન્મ થયો તેમ સમજવું. આજ સુધી જે કંઈ કર્યું હોય એ બધું ભૂલી મહારાજની શરણમાં આવી ગયા છો તમે.”

આટલું કહી તેમણે એ બંને ને તિલક કરવા માટેનો સમાન પણ આપ્યો. હવેથી તેમને રોજ આ અલગ પ્રકારનું કાળું તિલક કરવાનું અને મહારાજ સ્વામીની ભક્તિમાં લીન રહેવાનું હતું. મહારાજને ખબર ન હતી કે આ બે તો ફક્ત આવતી કાલની પરીક્ષા માટે જ આવ્યા છે.

ટૂંકમાં આ ગોષ્ઠી એટલે બીજું કંઈ નહિ પણ નવા અનુયાયીઓ તૈયાર કરવા માટેની આધુનિક ફેક્ટરી હતી. બંને મહા મહેનતે બહાર નીકળ્યા અને નક્કી કર્યું કે નાપાસ થવાય તો ભલે પણ આ ગોષ્ઠી માં ક્યારેય જવું નહિ.

પંડ્યા નામે અવતાર

આજે પ્રેક્ટીકલ પરીક્ષા શરૂ થવાની હતી. પહેલું પેપર જ પ્રિન્સીપાલના વિષયનું હતું. માનસ અને પૃથ્વી કોલેજનાં મેદાન માં બેઠા બેઠા વિચારતા હતા કે શું કરવું અને ત્યાં જ બેલ વાગ્યો. પૃથ્વી પરીક્ષા આપવા માટે જવા જ માંગતો જ ન હતો, જ્યારે માનસે કહ્યું :

“ જે થશે તે જોયું જશે ચલ અંદર જઈએ.”

ક્યવાતા મને પૃથ્વી માનસની સાથે ચાલતો થયો. પ્રેક્ટીકલ લેબના દરવાજા પર જ પ્રિન્સીપાલ આ બંનેનું સ્વાગત કરવા તૈયાર હતા. બંનેને જોઈને જ પ્રિન્સીપાલ તાડૂક્યા :

“ ગેટ આઉટ. તમને લોકોને આ પરીક્ષામાં પ્રવેશ નહીં મળે. ઘરે જાઓ અને જલસા કરો. આવતા વર્ષે આવજો.”

માનસ કંઈક વિચારી રહ્યો હતો ત્યાં જ પાછળથી અવાજ સંભળાયો:

“ શું ચાલી રહ્યું છે આ બધું?”

પ્રિન્સીપાલના જોરદાર ગુસ્સાભર્યા અવાજના કારણે આ વ્યક્તિ અહીં આવી પહોંચી હતી. તે વ્યક્તિ એટલે બીજું કંઈ નહિ પણ યુનિવર્સિટીમાંથી

આવેલા બહારના પરીક્ષક પંડ્યા સાહેબ જેમને આ લોકોની પરીક્ષા લેવાની હતી. ખરેખર તો પ્રેક્ટીકલની પરીક્ષા માટે બહારના સાહેબો જ આવતા હોય છે અને તે કામ માં કોલેજના કોઈ શિક્ષક ખલેલ પહોચાડી શકે નહિ. પરંતુ પ્રિન્સીપાલ હોવાના નાતે તેઓ અહીં પોતાનું ધાર્યું કરી રહ્યા હતા. પણ બહારથી આવેલા પંડ્યા સાહેબ કોઈનું ચલાવી લે તેવા ન હતા.

પ્રિન્સિપાલે ધીમા સ્વરે કહ્યું :

“ સર, ઘે પીપલ હેવ નોટ અટેન્ડેડ ઓપ્ટીમમ લેક્ચર્સ ઓફ માઈન.” એટલે કે તેમણે પ્રિન્સીપાલના પૂરતા લેક્ચર ભર્યા નથી.

સાહેબ બોલ્યા:

“ તો તમે એમની જાણ યુનિવર્સિટીમાં કરવી જોઈએ અને તે પણ થીયરીની પરીક્ષા પહેલા. હવે કંઈ જ ન થઈ શકે.”

તેઓ બંને મિત્રો તરફ ફર્યા અને પૂછ્યું :

“ તમે થિયરીની પરીક્ષા આપી છે?”

@snehnusarnamu

બંને હકારમાં માથું ધુણાવતા રહ્યા. સાહેબ આગળ વધ્યા:

“ તમારી પાસે પ્રેક્ટીકલની બધી જ વસ્તુઓ પૂરતા પ્રમાણમાં છે?”

બંનેએ ફરી હા પાડી. અને પેલા સાહેબે કહ્યું :

“તમે લેબમાં જાઓ અને તમારી જગ્યાએ કામ શરુ કરી દો. તમને પ્રેક્ટીકલ પરીક્ષા આપતા કોઈ રોકી ના શકે.”

માનસ અને પૃથ્વીએ પંડ્યા સાહેબનો આભાર માન્યો અને લેબમાં પ્રવેશી, પોતાનું કાર્ય શરુ કરી દીધું.

પરીક્ષા પૂરી થયા પછી પેલા બે નવા બનેલા સ્વામીઓ માનસ પાસે આવ્યા. તેમની આંખોમાંથી ઘોર પશ્ચાતાપ આંસુ બની વહી ગયો. તેમણે પોતાની આપવીતી બંનેને કહી સંભળાવી અને ફરી માનસ પૃથ્વી ની જોડી થઈ અલગ નહિ થાય તેવી ગાંઠ બાંધી.

યુનિવર્સિટીએ પહેલું સેમેસ્ટર પૂરું થતા જ જાહેરાત કરી કે બીજા સેમેસ્ટરથી મુખ્ય વિષયો સિવાય કોઈ એક જ વિષય પસંદ કરવાનો રહેશે. આમ, પ્રિન્સિપાલનો વિષય વૈકલ્પિક વિષય તરીકે જાહેર થયો અને આ ચારે લોકો માટે

પ્રિન્સીપાલ અને તેમની ગોષ્ઠીનાં પ્રશ્નનું નિરાકરણ થઈ ગયું.

ઈન્સ્પેક્શન

આજના સમાચારપત્રોમાં શિક્ષણ જગત હચમચી જાય તેવા સમાચાર છપાયા હતા –

@snehnusarnamu

“શહેરની તમામ કોલેજો પર આજે શિક્ષણ વિભાગ અને યુ.જી.સી. દ્વારા સંયુક્ત ઈન્સ્પેક્શન કરવામાં આવશે , શહેરમાં શિક્ષણના નામે ચાલતો વેપાર અટકાવવા રાજ્ય સરકાર તૈયાર ”

માનસ કોલેજની લાઈબ્રેરીમાં બેસી સમાચાર વાંચી રહ્યો હતો. આ તેનો રોજનો ક્રમ હતો. રોજ સવારે કોલેજના સમય પહેલા એ લાઈબ્રેરીમાં સમય વિતાવતો, સૌથી પહેલા સમાચારપત્રો અને પછી ગુજરાતી સાહિત્યનું વાંચન. સવારે જ્યારે પૃથ્વી આવતો ત્યારે માનસને લાઈબ્રેરીમાં જ મળતો અને બંને કોલેજની કેન્ટીન તરફ પ્રયાણ કરતા. પણ આજનો દિવસ કંઈક અલગ જ હતો. આ સમાચાર પ્રસરતાં વાર ન લાગી. માનસ જાણતો હતો કે તેની કોલેજમાં પણ ઈન્સ્પેક્શન આવશે અને અહિયાં ચાલતો ભ્રષ્ટાચાર ખુલ્લો પડશે.

આ કોલેજમાં સરકારી અને બિનસરકારી એમ બંને પ્રકારના વિભાગો હતા. ત્યાં સુધી બધું જ કાયદેસર હતું, પણ આ બંને વિભાગો વચ્ચે બેઠકોની ગોઠવણીમાં લાગવગ, પૈસા અને પેલા મહારાજનું બહુ મોટું કૌભાંડ હતું. કોલેજની ઓફિસમાં આ સમાચાર પહોંચતા જ દોડા-દોડ થઈ ગઈ હતી અને ઈન્સ્પેક્શન પહેલા બધું સગે-વગે કરવાની ઉતાવળ સ્પષ્ટ જણાતી હતી. માનસનાં ફોન પર રીંગ વાગી અને તે ઉતાવળા પગે કેન્ટીન તરફ ચાલતો થયો. સવારના બધા લેકચર

પડતા મુકાયા હતા અને વિદ્યાર્થીઓ કોલેજમાં આમ તેમ ફરતા હતા.

કેન્ટીનમાં એક ટેબલ પર માનસ, પૃથ્વી અને પેલા બે શ્રીમંત-પુત્રો બેઠા હતા. ત્યાં જ કેન્ટીન માં એક જાણીતી વ્યક્તિનું આગમન થયું અને ત્યાં હાજર બધા લોકો તેને અવગણવા કંઈક તુત કરવા લાગ્યા. એ હતો સુમન.

સુમન - તે શિખંડીનો બીજો અવતાર હતો. દેહ પુરુષનો પણ આત્મા સ્ત્રી નો. ઈશ્વરે આ પાત્ર ઘડતી વખતે ચોક્કસ ભૂલ કરી હશે તેવું બધા દ્રઢપણે માનતા. સુમનને લોકો કોલેજના નારદમુની પણ કહેતા. કોઈ પણ વાતની રજે-રજની માહિતી આ વ્યક્તિ પાસે હોય. અને વિદ્યાર્થીઓ વચ્ચે થતી વાતો સ્ટાફ સુધી પહોંચાડવામાં તેની નિપુણતા હતી. તેનું શરીર કસાયેલું હતું. કોઈ જોવે તો પહેલી નજરે તો પહેલવાન લાગે. પણ તેની ચાલ ગજગામિની હતી. પગથીયા ઉતરતા તે નૃત્ય કરતી મેનકા લાગતો. એકદમ ગોરું મુખ અને સારામાં સારી લીપ્સ્ટીક ના રંગ ને પણ શરમાવે તેવા ગુલાબી હોઠ. વાળ પણ ભૂખરા રંગના એટલે અંગ્રેજ લાગે. બોલવાની છટા અને અવાજમાં નારીત્વ ભરપૂર જણાય. ખુશામત કરવામાં લુચ્ચું શિયાળ પણ શરમાવે. એક આખું સેમેસ્ટર વિતાવ્યા પછી આ સુમન વિશે લગભગ બધા જ જાણીતા થઈ ગયા હતા. એટલે એ આવે ત્યારે કોઈ વાત જ ન કરતું. એટલે એના કેન્ટીનમાં આવતા જ બધા શાંત થઈ ગયા. બધાની જાણમાં જે સમાચાર હતા તે ફરી એક વખત સુમને આવીને કહ્યા -

“ આપણી કોલેજમાં કેટલાક અધિકારીઓ આવવાના છે. સરકારી નિયમ મુજબ આપણા ક્લાસમાં ફક્ત 40 સીટ છે જે સરકારી સીટ છે. બાકીની 30 બિન સરકારી સીટોનો એક અલગ ક્લાસ છે. તેના બદલે આપણા ક્લાસમાં જ 60 લોકોને બેસાડી દેવામાં આવ્યા છે. એટલે કે આપણા ક્લાસમાં વધારાના બેસતા 20 વિદ્યાર્થીઓ પાસેથી વધુ ફી લઈને એડમિટ કરેલા છે. જો કંઈ કરવામાં નહિ આવે તો એ વીસ લોકોનું એડમીશન કેન્સલ થશે. “

સુમનની વાત સાંભળી સૌથી મોટો આંચકો પેલા બે ભાઈઓને લાગ્યો. તે બંનેમાંથી એક નું એડમીશન કાયદેસર હતું અને બીજાનું ગેરકાયદે. થોડી વાર માં જ પ્રિન્સિપાલે પોતાની ઓફિસમાં એ બધા 20 વિદ્યાર્થીઓને બોલાવ્યા જે “વધારાના” હતા. તેમણે આદેશ કર્યો કે તમને ગુરુકુળમાં મોકલવામાં આવે છે. ગુરુકુળમાં જઈને આ બધાનું “સેટિંગ” થવાનું હતું. તેમાં બંને ભાઈઓમાંથી વિખુટો પડેલો એક પણ હતો. જેણે હજુ થોડા દિવસો પહેલા જ કસમ ખાધી હતી કે ક્યારેય આ ધર્મ માં પડવું જ નહિ તેને હવે રોજ સફેદ વસ્ત્રો, ગોષ્ઠી અને મહારાજ ની વાહવાહીમાં રહેવાનું હતું.

એક તરફ બંને ભાઈ વિખુટા પડી રહ્યા હતા તો બીજી તરફ માનસ અને

પૃથ્વીના સંબંધો વધુ મજબુત બનતા હતા. ખાનને કોઈ સાથે ભળતું જ નહિ. તેને માનસ અને પૃથ્વી ના વિચારો ગમતા હતા એટલે તેમની સાથે રહેતો.

ગુંડાગીરી

અંગ્રેજી કેલેન્ડર પ્રમાણે આ છેલ્લો મહિનો હતો અને ગુજરાતી પંચાંગ મુજબ નવા વર્ષનો પ્રથમ મહિનો. જ્યાં અંગ્રેજી પૂરું થાય છે ત્યાં ગુજરાતીની શરૂઆત. શિયાળો – સૌને આ ઋતુની શરૂઆત તો ગમે જ. વીતેલા ચોમાસાને કરને બધે જ ફેલાયેલી હરિયાળી અને તેમાં આ ગુલાબી ઠંડીની શરૂઆત. તેમ છતાં વિદ્યાર્થીઓ માટે આ સમય એટલે કંટાળાની શરૂઆત. એક તો દિવાળીની રજાઓ અને મોટું વેકેશન આરામથી માણી લીધું હોય અને હવે ફક્ત બે – ત્રણ મહિનાઓમાં આખુલે સેમેસ્ટર પૂરું કરવા દોડવાનું એટલે કંટાળો તો આવે જ. એમાં પણ સવારની મોહક ઠંડીમાં કોઈ અનિદ્રાનાં રોગીને પણ ઉઠવાની ઈચ્છા ન થાય તેવા સમયમાં લેક્ચરોની ટ્રેન પકડવા વહેલા ઉઠીને દોડવું પડે.

વેકેશનમાં માનસ અને પૃથ્વી સાથે જ પાસેની એક જગ્યાએ ફરવા ગયેલા. પૃથ્વી હવે શહેરમાં કોલેજની નજીકના વિસ્તારમાં રૂમ ભાડે રાખી રહેવા લાગ્યો હતો. એક નાનકડી રૂમમાં પૃથ્વી, બે અન્ય છોકરાઓ અને પ્રતિત રહેતો હતો. એ રૂમ આમ તો કોઈ પ્રાણીસંગ્રહાલય ના નાનકડા પાંજરા જેવી લાગે. તેમાં આ ચારે છોકરાઓ ટૂંટિયું વાળીને પડ્યા રહેતા.

પ્રતિત. એ પૃથ્વી સાથે કોલેજમાં જ ભણતો પણ તેનું નામ આ વિસ્તારમાં પંકાયેલું હતું. રોજ નવા ઝઘડા, મારા – મારી અને રખડપટ્ટી કરવી એ પ્રતિત અને તેના સાથીદારોનું રોજનું કામ હતું, તેમાં પણ પ્રતિત નું નામ યુવતીઓની સાથે ફરવા, અડપલા કરવા અને જો મોકો મળે તો તેની સાથે ના કરવાનું કૃત્ય કરવા માટે પણ કુખ્યાત થયેલું. પોતાની વાસના સંતોષવા માટે તે કોઈ પણ હદ સુધી જઈ શકતો હતો.

કોલેજના વિદ્યાર્થીઓ માટે વધુ કપરો કાળ ચાલી રહ્યો હતો.

યુનિવર્સિટીમાં સેનેટની ચૂંટણી જાહેર થઈ હતી એટલે સેમેસ્ટરની પરીક્ષાઓ તેના નિર્ધારિત સમય કરતા અગાઉ લેવામાં આવવાની હતી. આ જાહેરાત થઈ ત્યાં સુધીમાં હજુ ઘણું બધું કામ બાકી રહેતું હતું. પણ માનસ અને પૃથ્વી સમયથી થોડા આગળ ચાલતા હતા. તેમણે આખા સેમેસ્ટરનો કોર્સ પૂરો કરી દીધો હતો અને પરીક્ષાની તૈયારી પણ પૂરી કરી દીધી હતી. એટલે તેમના માટે હવે વેકેશન જેવો માહોલ હતો. માનસ કોલેજમાં આવ્યા પછી એટલું શીખ્યો હતો કે કોલેજમાં બધું જાતે જ કરવાનું, એટલે તે બધાથી આગળ ચાલતો અને પૃથ્વી પણ તેની સાથે સાથે આ બધું શીખી ગયો હતો.

પ્રતિત જે હમેશા રખડપટ્ટીમાં પડ્યો રહેતો તેણે પણ હવે વાંચવાનું શરુ કરી દીધું હતું. તેમ છતાં તે પોતાની આદત મુજબ સાંજ પડતા શહેરમાં નીકળી પડતો કોઈ શિકારની શોધમાં જતો હોય તેમ. પ્રતીત ઘણા સમયથી શહેરની જ એક યુવતી સાથે ડેટિંગ કરતો હતો. તે હતી પ્રિયા. એકદમ ભોળી અને માસુમ યુવતી હતી એ. કોઈ પણ વ્યક્તિની વાત આરામથી માની લે તેવી. તેને ના તો સંસારના રીત – ભાત આવડતા કે ના તો માણસ ઓળખી શક્તી, એટલે જ તે પ્રતીતની જાળમાં ફસાઈ હતી.

ઘણા સમયથી પ્રતીત સાથે રહેતી હોવાથી તેણે આજે નક્કી કર્યું હતું કે તે પ્રતીતને એકલા નહિ મળે. તે પોતાના ભાઈને સાથે લાવવાની હતી અને પ્રતીત સાથે લગ્નની વાત કરવાની હતી. બીજી બાજુ આ વાતથી સાવ અજાણ પ્રતીત શહેરના બગીચામાં પ્રિયાની રાહ જોતો હતો. સાંજના સાતેક વાગ્યાનો સમય હતો. દરેક શહેરમાં જોવા મળે તેવી જ આ જગ્યા હતી. બગીચામાં ચારે તરફ હરિયાળી હતી અને તેમાં ફૂલોની મંદ મંદ વાત પવન સાથે મહેક આવતી હતી. સાંજનો આથમતો સુરજ પોતાના છેલ્લા શ્વાસે કંઈક કરી બતાવવા મથતો હોત તેમ લાલ રોશની ફેલાવી રહ્યો હતો અને રાત નો અંધકાર આ રોશની પર પોતાનું વર્ચસ્વ જમાવવા તૂટી પડ્યો હતો. બગીચો આ અંધકાર ઢાંકવા માટે થાંભલા પર ઝીણી ઝીણી લાઈટોથી શણગારેલો હતો. શિયાળો જામતો હતો એટલે રસ્તા પર અને બગીચામાં લોકો ઓછા હતા. પ્રતીત બગીચામાં આવેલા એક નાનકડા કટાયેલા બાંકડા પર બેઠો બેઠો પ્રિયાની રાહ જોતો હતો. ત્યાં જ તેને દુર થઈ બે માનવ આકૃતિઓ આવતી દેખાઈ. તેને થયું કે એ પ્રિયા છે. પણ તેની સાથે કોઈ માણસને આવતો જોઈ તે થોડો ચોંકી ગયો. સાથે સાથે સાવધાન પણ થઈ ગયો. બે આકૃતિઓ સ્પષ્ટ થતાં તેને અંતરમાં ફાળ પડી. પ્રિયા સાથે બીજું કોઈ નહિ પણ પૃથ્વી હતો.

પ્રતીત કંઈ બોલે તે પહેલા જ પ્રિયા નજીક આવી અને કહ્યું :

“ આ મારો ભાઈ પૃથ્વી. તારી સાથે લગ્નની વાત કરવા હું સાથે લાવી છું.”

પૃથ્વી. પ્રિયા માટે આ શહેરમાં જો કોઈ સૌથી નજીકની વ્યક્તિ હોય તો એ હતો. પૃથ્વી, પ્રિયાનો સગો ભાઈ ન હતો પણ બંને નાનપણથી જ સાથે ઉછરેલા. પ્રિયા અને પૃથ્વી ત્યારથી જ ભાઈ બહેનની જેમ સાથે મોટા થયા હતા. પૃથ્વીને પણ કોઈ બહેન ન હોવાથી દર વર્ષે તેના હાથ પર પ્રિયા સુંદર રાખડી બાંધતી અને તેના બદલામાં પૃથ્વી તેને મનગમતી વસ્તુ આપતો.

પૃથ્વીને જોઈને જેટલો આંચકો પ્રતીતને લાગ્યો હતો તેનાથી વધુ પૃથ્વી તેને જોઈને અવાચક હતો. તે પ્રતીત સાથે જ રહેતો અને તેના કાળા કામો વિશે જાણતો હોવા છતાં તેને પ્રિયા વિશે કંઈ ખબર ના પડી એ તેના માટે અજુકતું હતું. પ્રતીત ને સામે જોઈ તે ઉકળી ગયો અને પ્રિયા ને કહ્યું:

“ પ્રિયા, તારે પરિચય આપવાની જરૂર નથી. હું આ માણસને ઓળખું છું, અને તેના દરેક કામને પણ. હવે પછી આ માણસને મળવાની કે તેના વિશે વિચારવાની તારે જરૂર નથી.”

આટલું કહી તે ત્યાંથી નીકળી ગયો. પ્રિયા પણ તેની પાછળ ચાલતી થઈ.

@snehnusarnamu

પ્રતીતના સાર્થીદારો પણ તેના જેવા જ હતા. બીજી સવારે પ્રતીત પોતાના રૂમ પર પહોંચ્યો. પૃથ્વી હજુ ઊંઘમાંથી જાગ્યો જ હતો. પ્રતીતને જોઈ તેણે તેને અવગણ્યો. તેને આ લોકોને જોઈને નવાઈ ન લાગી. તેને ખબર જ હતી કે બીજે દિવસે પ્રતીત ઝઘડો કરશે. પ્રતીત સાથે થોડી બોલાચાલી થઈ અને પૃથ્વી રૂમની બહાર નીકળી રહ્યો હતો ત્યાં જ પ્રતીત બોલ્યો :

“ તારે અમારી વચ્ચે પડવાની જરૂર નથી. નહીતર પરિણામ સારું નહિ આવે યાદ રાખજે.”

પૃથ્વી ડરી ગયો. તેણે રાતોરાત રૂમ છોડી દીધી અને અન્ય જગ્યાએ રહેવા ચાલ્યો ગયો. માનસે તેને આ વિશે પૂછ્યું પણ તેણે કોઈ જવાબ ન આપ્યો.

પરીક્ષાઓ પૂરી થવાના આરે હતી. પ્રિયાને મળેલી સલાહ મુજબ તે ફરી ક્યારેય પ્રતીતને મળી પણ નહિ અને તેના ફોન નો જવાબ પણ ન આપતી. પૃથ્વીને લાગ્યું કે આ પ્રકરણ અહિયાં જ પૂરું થયું.

ફેસલો

આજે માનસ અને પૃથ્વીની પ્રેક્ટીકલ પરીક્ષા હતી. પ્રેક્ટીકલ પરીક્ષા ખાતે આ બંનેનો રેકૉર્ડ સારો ન હતો. આજે પણ આવું જ કંઈક થવાનું હતું. માનસ પ્રેક્ટીકલ લેબમાં દાખલ થવા જતો હતો, ત્યાં જ બહારથી આવેલા કોઈ સાહેબે તેને રોક્યો. માનસ પ્રેક્ટીકલ માટેની જર્નલ લાવવાનું ભૂલી ગયો હતો. પરીક્ષકે થોડી વાર નજર ફેરવી અને કહ્યું, :

“ નો જર્નલ, નો એક્ઝામ “

માનસ ત્યાંથી બહાર નીકળતો હતો ત્યાં તેને પાછળથી અવાજ સંભળાયો, :

“ નો માનસ, નો પૃથ્વી.”

પૃથ્વી માનસને સાથ આપવા ખાતર લેબમાંથી બહાર નીકળી ગયો હતો. તે ઈચ્છતો હોત તો પોતાની પરીક્ષા આપી શક્યો હોત, પણ દોસ્તીને ખાતર તેણે પોતાનું પેપર બલી ચઢાવ્યું. બંને પેલા પરીક્ષકની મજાક ઉડાવતા બહાર નીકળતા હતા ત્યાં તેને તેમની સાથે ભણતો એક અન્ય છોકરો વિરાટ પાછળ આવતો દેખાયો. માનસે તેની સામે પ્રશ્નાર્થ નજરે જોયું અને તે બોલ્યો, :

“ નો એપ્રન, નો એક્ઝામ ”

અને આમ બંને ની સાથે વિરાટની દોસ્તી થઈ. વિરાટ એક સામાન્ય પરિવારમાં જન્મેલો અસામાન્ય માણસ હતો. તેની બુદ્ધિક્ષમતા કંઈક અલગ જ હતી. દેખાવમાં સાવ નબળો દેખાતો વિરાટ અંદરથી વિરાટ હતો. તેના હાથમાં પણ ગજબ જોર હતું. ત્રણે મિત્રો પોતાની નવી દોસ્તીની ઉજવણી કરવા પાસે આવેલા સિનેમા તરફ ગયા અને પરીક્ષા ભૂલી ગયા.

બીજા દિવસે અન્ય વિષયનું પ્રેક્ટીકલ હતું. આ ત્રણે લોકો તેનું કામ કરતા હતા ત્યાં ગઈ કાલે જે સાહેબે તેમને બહાર કાઢ્યા હતા એ સાહેબ આવ્યા. તેમણે કહ્યું કે તેઓને આ પેપર પૂરું થાય એટલે ગઈ કાલનું પેપર

આપવાનું છે. આ ત્રણ વ્યક્તિઓ માટે ખાસ આયોજન કરીને જુનું પેપર લેવામાં આવ્યું. માનસ જાણતો હતો કે કોલેજના રજીસ્ટરમાં હાજર હોય અને પ્રેક્ટીકલ પરીક્ષા લેવામાં ન આવે તો સાહેબ જ ખોટા પુરવાર થાય તેમ હતા. એટલે આ ત્રણે કરતા પેલા સાહેબને વધુ ચિંતા હતી. આખરે તેમણે પ્રેક્ટીકલ કેમ ન આપ્યો તે તેમની જવાબદારીમાં આવતું.

પરીક્ષાઓનો દોર પૂરો થયો. બધા રજાઓમાં ક્યાં જવાનું છે તેનું પ્લાનીંગ કરતા હતા. પ્રતિતે ફરી માથું ઉચક્યું અને તે પ્રિયાને હેરાન કરવા લાગ્યો. સાથે સાથે તે પૃથ્વીને ધમકાવવા લાગ્યો હતો. આ વખતે પૃથ્વીથી ન રહેવાયું. તેણે બધી જ વાત માનસ અને ખાનને કરી. માનસ આ વાત સાંભળી બહુ ગુસ્સે થયો અને તે સીધો પહોંચ્યો પ્રતીતના રૂમ પર. એકલો અને ખાલી હાથે.

એ વખતે નાઈટ સુટમાં સજ્જ પ્રતીત પોતાના બે - ચાર દોસ્તો સાથે સિગરેટના કશ લગાવતો હતો. રૂમમાં ફેલાયેલા ધુમાડા અને વાસ પરથી માનસ જાણી ગયો કે આ સામાન્ય સિગારેટ ન હતી. તેમાં કોઈક પ્રકારનો નશા કરવાનો પદાર્થ ભેળવેલો હતો. માનસે શરુ કર્યું :

“ વોટ ડુ યુ એક્ચ્યુલી વોન્ટ ફ્રોમ પ્રિયા એન્ડ પૃથ્વી ?”

પ્રતીતે અર્ધ-બેભાન હાલતમાં નફફટાઈથી જવાબ આપ્યો :

“ ઘેટ ઈસ નન ઓફ યોર બીઝનેસ.”

નમ્રતાથી શરુ થયેલી અંગ્રેજી વાતો ગુજરાતીમાં પરિવર્તિત થઈ અને તેમાં પ્રતીત ગાળો ભાંડવા લાગ્યો. માનસથી રહેવાયું નહિ. તેને પ્રતીતના ગાલ પર જોરદાર તમાચો જડી દીધો. પ્રતીત ક્ષણભર માટે બેભાન થયો. તેણે સામે હાથ ઉગામ્યો પણ તે નશામાં હતો અને સામે માનસનો પ્રબળ હાથ હતો. તેનો વાર ખાલી ગયો. પ્રતીતના સાથીદારોએ પણ આમાં સાથ પુરાવ્યો પણ માનસ ના મજબુત હાથો સામે એ ત્રણે નકામા સાબિત થયા.

સાંજે ફરી આ ઘટનાનું પુનરાવર્તન ખાન આવીને કરી ગયો. પ્રતીતના સાથીદારોમાં એક નામચીન ગુંડો પણ હતો. તેણે તેના સરદાર સાથે બધી વાત કરી અને તે સરદાર માનસ અને ખાન ને મળ્યો. શહેરના માફિયા ગણાતા આ સરદાર પ્રતીત અને તેના સાથીદારોનો સાથ પુરાવવાને બદલે ઉલટું તેમને વઢ્યો. આજ પછી પ્રતીત આવા કોઈ જ કામ નહિ કરે તેવી બાહેધરી લીધી અને તે બધાના ઘરે પોતે જઈને મળ્યો. તેમના માતા - પિતાને બધી વાત કરી.

પ્રતીત આ બધી ઘટનાઓથી ગુસ્સે ભરાયો હતો. તેણે નક્કી

ક્યું કે પૃથ્વીને બરાબર પાઠ ભણાવવો. બીજી તરફ પૃથ્વી આ બધી ઘટનાઓ ભૂલી ચુક્યો હતો અને બેફીકર થઈ ફરતો હતો. આવી જ એક સાંજે પૃથ્વી રસ્તા પર એકલો ચાલતો હતો. અચાનક પાછળથી પ્રતીત અને તેના બે ચાર સાથીદારો આવ્યા. પૃથ્વીએ તેમને પેલા સરદાર યાદ કરાવ્યા અને ત્યાંથી ચાલ્યા જવા કહ્યું. પણ પ્રતીત અને તેના સાથીદારો આજે હથિયાર સાથે આવ્યા હતા. સુમસામ રસ્તો જોઈ તે ક્યારના પૃથ્વીની પાછળ હતા. પ્રતીતે કોઈ જ વાત ન કરતા તેની સાથે આવેલામાંથી એકના હાથમાં રહેલું ક્રિકેટ બેટ ઉગામ્યું અને પૃથ્વીને મારવા દોડ્યો. તે કઈ જ કરે તે પહેલા તેના માથા પર એક જોરદાર ટપલી વાગી. પ્રતીત કઈ જ સમજે એ પહેલા ત્રણ આકૃતિઓ તેને અને તેની સાથે રહેલા ગુંડાઓને ઘેરી વળી. એ બીજું કોઈ નહિ પણ માનસ હતો. માનસનાં આ અચાનક હુમલાથી પ્રતીત જમીન પર ફસડાયો. તેના સાથીદારોને ખાન અને વિરાટે પકડી લીધા. થોડી જ વારમાં પોલીસની ગાડી આવી પહોંચી અને આ બધા લોકોને પકડ્યા. સીનીયર ઈન્સ્પેક્ટર રાઠોડ ગાડીમાંથી ઉતર્યા અને તેમણે માનસનો આભાર માન્યો. તેમની સાથે પ્રિયા અને બીજી કેટલીક યુવતીઓ પણ હતી. માનસે પ્રતીત સામે જોયું અને કહ્યું :

“ તું પૃથ્વીની પાછળ હતો અને આ લોકો તારી પાછળ. પૃથ્વીનો પીછો કરતા તને પ્રિયાએ જોઈ લીધો હતો અને અમે તરત જ પોલીસને જાણ કરી દીધી. હવે આ લોકોની સાથે રહેજે અને જેલની મજા માણજે. ક્યારેય એમ ન સમજતો કે પૃથ્વી એકલો છે. અમે સદાય તેની સાથે રહ્યા છીએ અને સાથે જ રહીશું.”

શહેરમાં નવા જ આવેલા ઈન્સ્પેક્ટર રાઠોડ સ્વભાવે બહુ જ શાંત હતા. પ્રિયા જેવી કેટલીયે યુવતીઓ તરફથી પ્રતીત વિશે તેમને ફરિયાદો મળી હતી. પણ તેમણે પ્રતીતનો તાગ મળતો ન હતો. પ્રતીતના ગુંડાઓના સરદાર તો ક્યારના જેલના સળિયાઓ ગણી રહ્યા હતા અને આજે શહેરમાં ચાલતા આવા કામો ડામવામાં રાઠોડને નવી સફળતા મળી હતી. આ ઘટના પછી તો રાઠોડ અને તેમની બાહોશ ટીમ શહેરની બધી કોલેજો અને તેની આસપાસના વિસ્તારમાં ફર્યા અને આવા રોમિયોને તેમની સાચી જગ્યા બતાવી.

બીજા દિવસે પ્રતીતના પિતા રાઠોડના પોલીસ સ્ટેશન પર પહોંચ્યા. પ્રતીત જેટલો બદમાશ હતો તેના પિતા તેટલા જ નિર્મળ અને શાંત સ્વભાવના હતા. તેમણે શહેરમાં જ મોટો બીઝનેસ હતો. પહેલા તો તેમણે પ્રતીત ને છોડાવવા વકીલોની મદદ લીધી. પણ રાઠોડ પાસે ગજું ન ચાલતા પોતાની બેગમાંથી થોડા નોટોના બંડલ ટેબલ પર મુક્યા. રાઠોડ એક ઈમાનદાર ઓફિસર

હતો. નોટોની સુવાસથી તે મોહિત થાય તેમ ન હતો. તેણે પ્રતીતના પિતાને સમજાવ્યા અને તેમની નોટો બેગમાં પરત મુકવા કહ્યું. રાઠોડને તેના પિતા પર દયા આવી એટલે તેણે જ રસ્તો બતાવ્યો:

“ કાલે સવારે આ કેસ કોર્ટમાં જશે. ત્યાં તમે બીજી કોઈ દલીલ ન કરો, તો તમારા પુત્રને હું બચાવી શકું. જમાનત થાય તેટલી રકમ કોર્ટમાં ભરી તેને લઈ જજો.”

પ્રતીતના પિતા સમજી ગયા. તેમણે બીજા દિવસે કોર્ટમાં રાઠોડના કહ્યા પ્રમાણે વર્તન કર્યું અને પ્રતીત છૂટી ગયો. પ્રતીતને કોલેજમાંથી બરતરફ કરવામાં આવ્યો અને તેના પિતાએ પ્રતીતને પોતાના બિઝનેસમાં લગાડી દીધો.

@snehnusarnamu

મિતાલી

કોલેજમાં વેકેશન ખુલી ગયું હતું. માનસનું આ કોલેજમાં એક વર્ષ પૂરું થયું હતું. દર વખતની જેમ જ સંસ્થાના આગેવાનો, શિક્ષકો અને સાધુ બનવાના રસ્તે ગયેલા વિદ્યાર્થીઓ નવા આવતા એડમીશન માટે સજ્જ થયા હતા. નવા આવતા વિદ્યાર્થીઓને એ જ સંસ્કારો મહારાજ સ્વામીના ગુણગાન અને કોલેજની ભવ્યતા બતાવવા માટેના દેખાડા શરુ થયા.

માનસ કોલેજમાં દાખલ થયો. તેણે ફરી એ જ દ્રશ્યો જોયા જે એક વર્ષ પહેલા હતા. લાંબી કતારો અને તે કતારોમાં પોતાનું ભવિષ્ય હોય તેમ હાથમાં દળદાર ફાઈલો લઈને ઉભેલા વિદ્યાર્થીઓ. એ જ રેલ્વેની ટીકીટ બારી જેવી ફોર્મ માટેની બારી અને ત્યાં સુધીમાં પહોંચતા પરસેવે નહાઈ ગયેલા આ

વિદ્યાર્થીઓ અને તેમના વાલીઓ. સંસ્થાએ તેમણે ઠંડા પાડવા મુકેલા સોડા સ્ટેન્ડ પણ હેમખેમ હતા. આવા જ એક સ્ટેન્ડ પર માનસ પહોચ્યો. ત્યાં પૃથ્વી પહેલાથી જ હાજર હતો. બંને એ એક વર્ષમાં થયેલી ઘટનાઓ અને પોતે આવા જ સ્ટેન્ડ પર પહેલી વાર મળ્યા હતા તે અને તેના પછીની ઘટનાઓની હારમાળા યાદ કરી. આખું એક વર્ષ વાગોળ્યું અને પોતાની દોસ્તી કેટલી ગાઢ બની તે અનુભવ્યું.

બીજા દિવસે લેકચર શરુ થવાના હતા. માનસ અને પૃથ્વી સમય કરતા પહેલા પહોચ્યા હતા. કોલેજના બીજા વર્ષમાં તેઓ મુખ્ય વિષય ભણવાનું શરુ કરવાના હતા જે તેમના માટે બિલકુલ નવો વિષય હતો. આમ તો આ વિષય સાથે પ્રિન્સીપાલને કઈ જ નિસ્બત ન હતી પણ તેમ છતાં તેઓ પહેલા લેકચરમાં આવ્યા. તેમની સાથે બે અજાણી યુવતીઓ હતી. પ્રિન્સીપાલ દર વખતની જેમ થોડા શ્લોક અને જયજયકાર બોલ્યા પછી અંગ્રેજીમાં શરુ કર્યું :

“ ફ્રેન્ડસ, ધીસ આર યોર ન્યુ ક્લાસમેટસ. લેટ મી ઈન્ટ્રોડ્યુસ મિતાલી. શી ઈઝ સ્ટુડન્ટ ઓફ અવર સેલ્ફ ફાઈનાન્સ કોલેજ એન્ડ ગોટ એડમીશન ઈન ગવર્મેન્ટ સીટ ઓફ સેકન્ડ યર.”

તેમણે મિતાલી નામની યુવતીનો પરિચય આપ્યો. તે આમ તો આ જ કોલેજમાં ભણતી પણ બિનસરકારી સીટ પરથી હવે માનસના ક્લાસમાં આવી હતી. મિતાલીએ આગળ આવી અત્યંત ધીમા સવારે પોતાનો પરિચય આપ્યો. બધા એ સંભાળતા હતા પણ બે વ્યક્તિ એવી હતી જેનું ધ્યાન એ તરફ ન હતું.

પૃથ્વી મિતાલીને જોઈ રહ્યો હતો. અને માનસ પૃથ્વીને. બીજું કોઈ જાણે કે નહિ, પણ માનસ ને ખબર પડી ગઈ કે પૃથ્વી મોહિત થઈ ગયો છે.

મિતાલી. મધ્યમથી થોડી ઓછી ઉંચાઈ, ખુબ ઓછું વજન, લાંબો ચોટલો અને કપાળથી સહેજ વિખેરાયેલા વાળ. એક કાળી બિંદી અને ગાળામાં નાનકડો હાર – એ સિવાય અન્ય કોઈ અલંકાર હતા જ નહિ. તે કોઈ રૂપસુંદરી તો ન હતી પણ તેની નમણાશ અને સહેજ ભાવ તેની સુંદરતા હતી. મિતાલી પોતાનો પરિચય પૂરો કરી એક ખાલી બાકડા પર બેઠી. તેની સાથે આવેલી બીજી યુવતીએ પણ આ જ પ્રમાણે પરિચય આપ્યો અને મિતાલીની પાસેની જગ્યા પસંદ કરી. બધા લોકો આ નવી આવેલી યુવતીઓ સાથે વાતે વળગ્યા અને પછી લેકચરોની હારમાળા શરૂ થઈ ગઈ.

ભૂતાવળ નો ભેદ

કોલેજમાં બધું બરાબર ચાલતું હતું. પૃથ્વીએ પોતાની મિતાલી સાથે કહેવાતી “ફ્રેન્ડશીપ” સાધી લીધી હતી. મિતાલીને ખબર ન હતી પણ પૃથ્વીએ તેની સાથે આખી જિંદગી વિતાવવાનું નક્કી કરી લીધું હતું. પ્રિયા પોતાના ભણતરમાં પુરતું ધ્યાન આપતી હતી.

એક સાંજે બધાં મિત્રો બેઠા હતા. વિરાટે વાત શરુ કરી,

“ કોઈએ 1920 જોયું? ”

એ વખતે સિનેમામાં નવું પિક્ચર 1920 આવ્યું હતું. આ મુવી ત્યાર સુધીમાં આવેલું સૌથી ડરામણું હિન્દી મુવી હતું. વિરાટ આવા ભૂતિયા મુવી અને વાર્તાઓનો શોખીન હતો. તેને આત્મા અને ભૂતોનો વિષય પ્રિય હતો. વાતની શરૂઆત તો તેણે બધાને ડરાવવા માટે કરી હતી. પણ વાતોનો દોર સિનેમાહોલની સ્ક્રીન પરથી ઉતરી હકીકતમાં આવેલી ભૂતાવળી જગ્યાઓ સુધી પહોંચ્યો હતો. વાત કલ્પનાથી હકીકત સુધીની હતી. વિરાટ બોલ્યો :

“ આપણા શહેરમાં આવેલું સ્મશાન પણ ભૂતિયું છે. લોકો કહે છે કે ત્યાં રાતના સમયે કોઈ રોકાઈ શકતું નથી. એ જગ્યા હોન્ટેડ છે.”

ખાને તેમાં ઉમેરો કર્યો :

“એ કંઈ એક જ જગ્યા એવી નથી. પાસે આવેલા ખીરસરા ગામ નો કિલ્લો પણ ભૂતિયો છે.”

આવી વાતો ચાલતી હતી તેમાં વિરાટે બધાને કેટલો ડર લાગે છે તે પૂછ્યું. વાત હવે વટે ચઢી અને બધાએ આ બંને ભૂતિયા જગ્યાઓએ જવાનું નક્કી કર્યું. બધાએ તેના માટે તરત પછીનો દિવસ નક્કી કર્યો.

બીજા દિવસે કોલેજ પતાવીને ચારે પૃથ્વીના રૂમ પર મળ્યા. રાતના દસ વાગ્યા હશે. ચારે મિત્રો બે બાઈક પર જમવા નીકળ્યા અને ત્યાંથી નક્કી કર્યા

મુજબ સ્મશાન તરફ જવાના હતા - પોતાની બહાદુરી સાબિત કરવા. રાતના અગિયાર વાગ્યાની આસપાસ આ લોકો સ્મશાન પહોંચ્યાં. શહેરની વચ્ચેથી પસાર થતી નદીના કાઠે આવેલું સ્મશાન આમ તો શહેરની મધ્યમાં રહેલું હતું. ત્યાં આસપાસનાં વિસ્તારમાં નદી કાંઠા પાસે વસતા બે ચાર ઝુપડા સિવાય કશું જ ન હતું. દિવસના સમયે અહીં લોકોનો જમાવડો રહેતો. દિવસના ઉજાસમાં અત્યંત રમણીય લાગતું. નદીના કાઠા પર રહેલા ઘટાદાર વૃક્ષો, સ્મશાનની મધ્યમાં રહેલી શિવજીની મોટી મૂર્તિ અને તેની આસપાસ બનાવેલું રંગબેરંગી ફૂલોથી શોભતું ગાર્ડન. રાતના સમયે આ જગ્યાએ એક ચોકીદાર હાજર રહેતો, પણ તે મોટાભાગે ઊંઘમાં અને નશામાં જોવા મળે. બીજનાં ચંદ્રનું આછું અજવાળું ચારે તરફ વ્યાપ્ત હતું અને તેમાં સ્મશાનમાં રહેલી એકાદ - બે લાઈટો તેમાં ઉમેરો કરતી. નદીનો ધીમો પ્રવાહ મંદ મંદ અવાજ કરતો હતો. ચારેએ સ્મશાનના દરવાજાથી થોડે દુર બાઈક પાર્ક કરી અને ત્યાંથી ચાલવા માંડ્યું. ચોકીદાર રોજની જેમ જ ઊંઘતો હતો. તેના ધ્યાનમાં ન આવે તે રીતે ચારે મિત્રો અંદર પ્રવેશ્યા.

અંધારપટ વચ્ચે ચારે મિત્રો નદી કાઠે આવેલા એક બાકડા પર બેઠા. કોઈની પૂરી થયેલી અંતિમક્રિયાને લીધે બગીચામાં ધીમો ધીમો ધુમાડો હતો. લાકડું અને માનવ-માંસ બળવાની તીવ્ર વાસ પણ આવતી હતી. વિરાટે પોતાની બેગમાંથી કંઈક ખાવા માટે કાઢ્યું અને ચારે વાતોએ વળગી ગયા. અડધા કલાક જેટલો સમય વીત્યો હશે ત્યાં ખાનનું ધ્યાન નદીના સામા કાંઠે પડ્યું. તેને કંઈક હિલચાલ જોવા મળી. ચારેનું ધ્યાન એ તરફ ગયું, પણ કોઈ જનાવર આવ્યું હોય તેમ જાણતા બધાએ રાહતનો શ્વાસ લીધો.

વિરાટ પાછળની તરફ ફર્યો. શંકરની વિશાળ પ્રતિમા રાતના અંધકારમાં બિહામણી લગતી હતી. તેના ગળે વીંટળાયેલો સાપ જાણે જીવંત થઈ ગયો હોય તેવું ભાસતું. ધુમાડો હવે શાંત પડી ગયો હતો. બધાનું ધ્યાન મૂર્તિ તરફ હતું ત્યાં અચાનક મૂર્તિ નીચે રહેલી ચિતા માટેની જગ્યાએથી લીલા રંગનો ધુમાડો ઉઠ્યો. બધા ઉભા થઈ ગયા. ત્યાં તો એ ધુમાડો લીલા રંગના પ્રકાશ સાથેની આગમાં પરિવર્તિત થઈ ગયો. થોડી વારમાં જ શાંતિ છવાઈ ગઈ. ખાન થોડો ગભરાયો એટલે બધા ત્યાંથી બહાર જવા નીકળ્યા. ત્યાં ફરી એક જગ્યાએથી લીલા રંગનો ધુમાડો અને આગ જોવા મળી. ડરતા ડરતા બધા બાઈક સુધી પહોંચ્યા અને ક્યાંય પણ રોક્યા વગર પૃથ્વીના રૂમ પર પહોંચ્યા. બધાના મુખ પર ડર દેખાતો હતો એટલે માનસે ફોડ પાડ્યો :

“ અંતિમ સંસ્કાર કર્યા પછી એ જગ્યાએ રાખ એકઠી કરવામાં આવે છે. તેમાં થોડા બળ્યા વગરના હાડકા પણ હોય. માણસના હાડકામાં

ફોસ્ફરસ નામનું તત્વ હાજર હોય છે. જે અવ અર્ધબળેલા હાડકામાંથી બહાર આવી જાય. ફોસ્ફરસનો ગુણધર્મ છે કે તે હવામાં રહેલા ઓક્સીજન સાથે પ્રક્રિયા કરીને લીલા રંગના ધુમાડા અને આગ પેદા કરે છે. સ્મશાનમાં ગયા પહેલા જ મને આ વાતની ખબર હતી પણ જો પહેલા કહી દીધું હોત તો આટલી મજા ન આવે.”

આટલું સાંભળી બધાને રાહત થઈ. માનસ અને પૃથ્વી હસ્યા. પૃથ્વીએ કહ્યું :

“ ચાલો, હવે બીજી ભૂતિયા જગ્યાએ જવાનું છે. રાજાના કિલ્લા પર.”

ખાન અને વિરાટના મનમાંથી હવે ડર નીકળી ગયો હતો. તેઓ પણ સાથે ચાલવા તૈયાર થયા.

ખીરસરા ગામ આમ તો બહુ નાનું. પણ શહેરની તદ્દન નજીક હોવાથી તે ગામનો વિકાસ બરાબર થયો હતો. ત્યાં પહોંચવાના રસ્તા સુઘડ અને મોટા હતા. કોઈ કંપનીએ આ કિલ્લાનો એક ભાગ ખરીદી તેના પર હોટેલ બનાવી હતી. એ પણ જેવી – તેવી હોટેલ નહિ ફાઈવસ્ટાર હોટેલ. શહેરમાં કોઈ બહુ મોટી વ્યક્તિ આવે તો તે આ જગ્યાએ જ રોકાય એ સૌને જાણ હતી. પણ કિલ્લાનો એક ભાગ ખંડેર હાલતમાં આજે પણ હતો. તેનું કારણ તેમાં ભૂતોના રહેવાની વાયકાઓ. શહેરમાં રહેતા લગભગ બધા લોકોને આ ભૂતિયા જગ્યાની ખબર હતી જ.

કિલ્લો એક મોટી ટેકરી પર બનાવવામાં આવ્યો હતો. ટેકરીની ફરતી બાજુએ મોટી ખીણ. ખીણમાં મોટાભાગે પાણી ભરેલું રહેતું. કિલ્લા તરફ જતા એક પુલ ને બાદ કરતા કિલ્લામાં જવાનો બીજો કોઈ રસ્તો ન હતો. પુલની પેલે પર જતાં રસ્તાના બે ભાગ પડતા હતા. એક રસ્તો ડામરથી બનેલો પહોળો, વિશાળ અને સુઘડ હતો જ્યારે બીજો રસ્તો ખવાઈ ગયેલો અને બિસ્માર હાલતમાં હતો. હોટેલ તરફ જતા રસ્તા પર સ્ટ્રીટ લાઈટ પણ હતી. ભૂતોના કિસ્સાઓને કરને હોટેલ માલિકોએ બીજો રસ્તો બંધ કરાવ્યો હતો અને તેના પર કાંટા મુકાવ્યા હતા. તેમણે હોટેલ અને ખંડેર વચ્ચે એક મોટી દીવાલ પણ બનાવડાવી હતી.

ચારે મિત્રો બાઈક પર નીકળી પડ્યા. પુલ વટાવી તેઓ બે રસ્તાના જંક્શન પાસે પહોંચ્યા અને ત્યાં જ બાઈક પાર્ક કર્યું. આગળના રસ્તામાં કાંટા હતા તેથી બાઈક આગળ જઈ શકે તેમ ન હતું. ચારે મિત્રો કાંટાથી બચતા બચતા ધૂળિયા રસ્તા પર ચાલતા હતા. થોડું ચાલ્યા બાદ તેમને ખંડેર દેખાયું. આમ તો આ જગ્યાએ કઈ જ હતું નહિ. કિલ્લા ની જૂની દીવાલના અવશેષો અને તેના પર જ્યાં-ત્યાં ઉગી નીકળેલું ઘાસ. ચારે મિત્રો આગળ વધ્યા તો તેમને એક નાના ઓરડામાં ઝીણી રોશની દેખાઈ. પૃથ્વી બાકીના ત્રણને ત્યાં જ ઉભા રહેવાનું કહી છુપાતા

છુપાતા આગળ વધ્યો. તેણે ઓરડામાં બે-ચાર વ્યક્તિઓને જોઈ. તેમના મોઢા પર કપડા વીંટળાયેલ હતા અને હાથમાં મોટી લાકડી. આ અજાણ્યા માણસો કંઈક ગણતરી કરી રહ્યા હતા. પૃથ્વીએ બાકીના લોકોને બોલાવ્યા. માનસ, ખાન અને વિરાટ જરા પણ અવાજ ન થાય એ રીતે પૃથ્વી પાસે પહોંચ્યા.

આછા પ્રકાશમાં દુરથી કંઈ પણ દેખાવું મુશ્કેલ હતું. પણ વિરાટની ચપળ નજરોએ અંદર શું સમાન ગણાઈ રહ્યો છે તે પારખી લીધું. અંદર રહેલી વ્યક્તિઓ દારૂની બોટલો ગણતરી હતી. તેની પાસે પડેલા બોક્સમાં વિરાટે કેટલાંક હથિયારો પણ જોયા. તેને બધાને ત્યાંથી તરત નીકળી જવા કહ્યું અને એ દોડ્યો. તેની સાથે માનસ અને તેના મિત્રો પણ દોડ્યા.

દોડવાના અવાજ થવાથી કિલ્લામાં અંદર રહેલી વ્યક્તિઓ સજાગ થઈ અને તેમાંથી એક માણસ બહાર આવ્યો. આ ચારને દોડતા જોઈ તેને બુમો પાડી. માનસે દોડતા દોડતા જ પાછળ જોયું તો બે - ચાર ભૂત તેમની પાછળ દોડતા હોય તેવું લાગ્યું. મહા મહેનતે ચારે મિત્રો ત્યાંથી ભાગવામાં સફળ થયા.

બીજા દિવસે ચાની કીટલી પર ચારે મિત્રો મળ્યા. ચા વાળાને ત્યાંથી ખબર પડી કે એ જગ્યાએ બધો ગેરકાયદેસર સામાન રાખવામાં આવે છે. દારૂ, ડ્રગ્સ અને હથિયારોની હેરાફેરી એ ખંડેરમાંથી થાય છે. એ લોકોએ જ ખંડેરમાં ભૂત હોવાની વાતો ફેલાવી છે અને તે ગુંડાઓ જ ત્યાં જતા લોકોને ભૂત બની ડરાવે છે.

ચારે મિત્રોને ખબર પડી કે બહાદુરી બતાવવા આવી જગ્યાએ જઈ કેટલી મોટી મુસીબતમાં પડવાના હતા. માનસે રાઠોડને આ પ્રકરણ વિશે વિગતવાર વાત કરી. બીજા દિવસે મોટું કૌભાંડ પકડાયું તેના સમાચાર આખા શહેરમાં ફેલાઈ ગયા હતા. માનસે રાઠોડને પોતાની ગુપ્તતા જાળવવા કહેલું એટલે આ ચારે મિત્રો સિવાય કોઈને ખબર ન હતી કે આટલું મોટું કૌભાંડ બહાર લાવવામાં તેમનો હાથ હતો. ફરી એક વાર રાઠોડની વાહવાહી થઈ પડી હતી.

નવેમ્બર મહિનામાં પરીક્ષાઓ આવવાની હતી એટલે કોલેજમાં રીડીંગ ટાઈમ હતો. હોસ્ટેલમાં રહેતા વિદ્યાર્થીઓ પોત-પોતાના ઘેર ચાલ્યા ગયા હતા. કોલેજના કમ્પાઉન્ડમાં થોડા ઘણા વિદ્યાર્થીઓ અને શિક્ષકો હતા. આ સિવાય કોલેજમાં જો કોઈ જોવા મળતું તો તે હતા મહારાજ સ્વામીના અનુયાયીઓ. ગોષ્ઠી અને તેમની અન્ય ધાર્મિક ક્રિયાઓ ચાલુ જ હતી.

માનસ ઘરે આરામ કરતો હતો. સવારના દસેક વાગ્યે આકાશ માનસનાં ઘેર આવ્યો. માનસ દરરોજની જેમ ટીવી સામે બેસી કોફીની મજા માણતો હતો. આકાશને આવતો જોઈ તેણે ડર વખતની જેમ કોફીના બે ભાગ કર્યા. આકાશ આજે કંઈક અલગ જ દેખાતો હતો. તેના અવાજમાં ગંભીરતા અને કોઈ અજાણ્યો ડર હતો. માથા પર વારે વારે પરસેવો પણ આવી જતો. માનસે તેને આ વિશે બે ચાર વખત પૂછ્યું, પણ આકાશ કંઈ જ બોલ્યો નહિ. થોડી વાર એમ જ બેઠા પછી આકાશે કહ્યું :

“ માનું, હું બજાર જાઉં છું. પછી સીધો ઘેર જઈશ. કદાચ પાછો ન પણ આવું.”

માનસે સાથે આવવાની તૈયારી બતાવી પણ આકાશ ન માન્યો. માનસને એમ થયું કે કંઈક કામ હશે એટલે આજે પાછો નહિ આવે. એટલે તેને કહ્યું :

“ વાંધો નહિ. કાલે મળીશું. હજુ તો કોલેજને ઘણા દિવસોની વાર છે.”

આકાશ કંઈ જ બોલ્યા વગર નીકળી ગયો. માનસને એમ થયું કે આકાશને કંઈક કહેવું હતું પણ તે કહી ન શક્યો. આકાશ બજારમાં ગયો અને તેણે કપડાં સૂકવવા માટેની પ્લાસ્ટીકની દોરી ખરીદી. નવી નક્કોર લાલ ચટક રંગની દોરી. પછી એ પોતાના ઘેર ગયો. આકાશ એક ખેડૂતનો પુત્ર હતો. ઘઉંની સીઝન હમણાં જ પૂરી થઈ હતી એટલે ઘરના એક અલાયદા ઓરડામાં ઘઉંની ગુણીઓ ભરેલી હતી.

બપોરના સમયે માનસ જમીને સુવાની તૈયારી કરતો હતો. પોતાના રૂમમાં આવેલા નાનકડા બેડ પર આડો પડી તે કંઈક વાંચતો હતો. ત્યાં તેને ડોરબેલ સંભળાઈ. માનસે દરવાજો ખોલ્યો. આકાશના પડોસમાંથી તેમની જ્ઞાતિના એક વ્યક્તિ આવ્યા હતા. માનસે તેમને આવકારી બેસવા કહ્યું, અને પોતે પાણી લેવા જતો હતો ત્યાં પેલા માણસે તેને રોક્યો અને કહ્યું :

“ પાણીની જરૂર નથી. મારે થોડી ઉતાવળ છે. તું અહીં આવ અને બેસ. “

માનસ તેમની પાસે બેઠો. પેલા માણસે સવાલ કર્યો :

“ આકાશ સવારે અહિયાં આવ્યો હતો? “

માનસે હકારમાં માથું ધુણાવ્યું એટલે એ વ્યક્તિએ ફરી પૂછ્યું :

“ તે ક્યાં સુધી અહિયાં હતો? તેણે કંઈ વાત કરી હતી તને? તમે શું કર્યું? “

માનસ ડઘાઈ ગયો. એકસાથે આટલા બધા સવાલો. તેણે ભૂતકાળમાં નજર કરી અને બધા સવાલોના જવાબો આપ્યા. પેલી વ્યક્તિ આટલું સાંભળી તરત જ ત્યાંથી ચાલી નીકળી.

માનસનાં મગજમાં કેટલાયે સવાલો ઘૂમી રહ્યા હતા. તેને કંઈક શંકાસ્પદ લાગ્યું. કંઈક વિચાર આવતા તેણે આકાશના મોબાઈલ ફોન પર કોલ કર્યો. કોઈ જવાબ ન આવ્યો. તેને બે-ત્રણ વખત પ્રયાસ કર્યા પણ કોઈ જવાબ ન આવતા તેણે આકાશના ઘરના ફોન પર કોલ કર્યો. ત્યાં પણ કોઈએ જવાબ ન આપ્યો. કંટાળીને માનસે આકાશના ઘરે જવાનું નક્કી કર્યું. તેને મમ્મીને કહ્યું :

“ મા, હું આકાશના ઘરે જાઉં છું. હમણાં આવી જઈશ.”

જવાબની રાહ જોયા વગર તેણે આકાશના ઘર તરફ પગલા માંડ્યા. માનસનાં ઘરની નજીક જ આવેલું આકાશનું ઘર આજે તેને બહુ દૂર લાગતું હતું. સાંકડી ગલીઓમાંથી પસાર થતાં તેને લાગ્યું કે આ શેરીઓ અને ગલીઓ હમણાં તેને દબોચીને રોકી લેશે. શેરીમાં રહેતી લગભગ દરેક વ્યક્તિ પોતાના દરવાજા પર ઊભીને વાતો કરતી હતી. આકાશના ઘર પાસે દસેક માણસોનું ટોળું ઉભું હતું. તેમાં કેટલાંક પરિચિત હતા અને ઘણા બધા અજાણ્યા હતા. માનસે તેમની એક જાણીતી વ્યક્તિને પૂછ્યું :

“ ક્યાં ગયા બધા લોકો? આકાશ ક્યાં છે? ”

તે વૃદ્ધ વ્યક્તિએ ધીમા સવારે જવાબ આપ્યો કે બધા હોસ્પિટલ પર છે. માનસે હોસ્પિટલનું સરનામું પૂછ્યું પણ જવાબની રાહ જોયા વગર તે ચાલવા માંડ્યો. તેના મનમાં ગજબ વિચારો ચાલતા હતા. આ બધા લોકો અને શેરી નું દ્રશ્ય જોઈ તે પેલા વ્યક્તિએ પુછેલા સવાલો સાથે સંબંધ તપાસવા મથતો હતો. ફરી એક વાર આકાશના ઘરે તાળું જ છે તે ચકાસી જોયું અને પોતાના

ઘર તરફ નીકળી પડ્યો.

ઘર પર પહોંચતા તેના મમ્મી બહાર જ દેખાયા. તેણે કહ્યું :

“ માનું, આકાશને હોસ્પિટલ લઈ ગયા છે. પી.એમ. માટે ”

“પી. એમ. ? “ એટલે પોસ્ટ મોર્ટમ ? માનસના મનમાં ઘ્રાસકો પડ્યો અને એ દોડ્યો. સરકારી હોસ્પિટલ સુધી એ દોડતા દોડતા જ પહોંચ્યો. હોસ્પિટલના પી.એમ. વિભાગની બહાર ભીડ જામી હતી. માનસને તે ભીડમાં આકાશના મમ્મી દેખાયા. ચોધાર આંસુએ રડતા. માનસ હોસ્પિટલમાં પોતાના જાણીતા એક નર્સ પાસે ગયો અને આખી ઘટના વિશે જાણવાની કોશિશ કરી. ત્યાં જ માનસના પિતરાઈ બહેન જે નર્સ હતા એ દેખાયા. માનસને જોતા જ તે બોલ્યા :

“ માનું, ચાલ પી. એમ. રૂમ માં.”

માનસ એપ્રોન અને કેપ પહેરતા પહેરતા પી.એમ. રૂમમાં પહોંચ્યો. સિક્યોરીટીની પરવાહ કાર્ય વગર જ એ અંદર દાખલ થઈ ગયો. અંદરનું દ્રશ્ય જોતા જ તે તૂટી પડ્યો.

પી. એમ. રૂમ ના વિશાળ વર્કિંગ ટેબલ પર આકાશનું નિસ્તેજ શબ પડ્યું હતું. તેના ગળા પર ચોંટી ગયેલી પ્લાસ્ટીકની લાલ દોરી તેને દેખાઈ. ડોક્ટરો આ દોરી કાઢવા માટે મથામણ કરી રહ્યા હતા. આકાશના કપડાં, વાળ બધું જ ઘઉંથી ઢંકાયેલું હતું. માનસ ત્યાંથી બહાર નીકળી ગયો અને ફૂટી પડ્યો.

માનસ સતત બે દિવસ ભૂખ્યો રહ્યો. તે ખુબ જ ડઘાઈ ગયો હતો અને આંસુઓ વગર રડ્યા કરતો. તેના જીવનનો એક મહત્વપૂર્ણ ભાગ પૂરો થઈ ગયો. આકાશ અભિમાન હતું માનસ નું. તેનો સહારો હતો. માનસનું અડધું અંગ કપાઈ ગયું હોય તેમ તેને લાગતું. આકાશ એક જ એવી વ્યક્તિ હતી જેનાથી માનસે કંઈ જ છુપાવ્યું ન હતું. દરેક વખતે આકાશ જ તેનો પડછાયો હતો.

આકાશના મૃત્યુની સૌથી વધુ અસર તેના માતાને થઈ હતી. તેઓ આઘાતમાં ટળી ગયા હતા. તેમણે જે પણ સામે મળે તેને આકાશ માનીને વળગી પડતા. માનસને તેઓ આ રીતે વળગી પડ્યા હતાં. આકાશનો નાનો ભાઈ ડરી ગયો હતો. હવે તેને અંધારાથી પણ ડર લાગતો. રાત્રે તે બેબાકળો બની જતો અને દિવસે પાગલ.

આકાશે આત્મહત્યા કેમ કરી તે જાણવા માટે તેના પિતા આખું શહેર ભટકતા હતા. આકાશે આ પગલું શા માટે ભર્યું તે વાત પંદર દિવસે પણ રહસ્ય જ હતી. લોકો જાત-જાતની વાતો કરતા થઈ ગયા. કોઈએ તેના પિતા પર

આક્ષેપો લગાડ્યા તો કોઈ આકાશના ચરિત્ર પર શંકા કરતું. માનસ આ રહસ્ય જાણતો જ ન હતો અથવા તો તે આ રહસ્ય પોતાની સાથે જ અકબંધ રાખવા માંગતો હતો. દોઢ મહિનો વીતવા છતાં કોઈને ખબર જ ન પડી કે આકાશે શા માટે આપઘાત કર્યો.

સમય સતત વહેતો ગયો. દિવસો, મહિનાઓ વિતતા ગયા અને આકાશનાં ઘરમાં શાંતિ થઈ ગઈ. તેનાં મા-બાપ અને ભાઈ હોશમાં આવી ગયા હતા. લોકો બધું ભૂલી ગયા હતા અને રહસ્ય સદાયને માટે દટાઈ ગયું હતું.

માનસે જેમ-તેમ કરીને પરીક્ષાઓ આપી. દિવાળીનાં દિવસો નજીક આવી રહ્યા હતા અને લોકો ઉત્સાહમાં હતા. માનસ આ ઘટનાથી હજુ બહાર આવ્યો ન હતો. તે તદ્દન બદલાઈ ગયો હતો. કોલેજમાં થતી ગુંડાગીરી, મહારાજનો કટ્ટર વિરોધ, મહારાજની સામે વિરોધ કરતા લોકોનો ઉત્સાહ વધારો, કોલેજનાં નકામાં નિયમોનો ભંગ, આવા બધા કામો માનસે છોડી દીધા હતા. કોલેજમાં એ સૌથી વહેલો આવતો અને સૌથી છેલ્લે જતો. તેની સાથે સાથે પૃથ્વી, ખાન અને વિરાટે પણ આ બધું છોડી દીધું હતું.

આ દિવાળી પર માનસે નક્કી કર્યું કે ફટાકડા પર થતો ખર્ચ અનાથ બાળકો પર કરવામાં આવે. આકાશ પોતાના માં-બાપની પરવાહ કર્યા વગર આ દુનિયામાંથી ચાલી નીકળ્યો હતો તેના બદલામાં તેણે માં-બાપ વગરના બાળકોને મદદ કરવાની નક્કી કર્યું હતું. માનસ સાથે તેના મિત્રો પણ જોડાયા અને દિવાળી સાચા અર્થમાં કોઈકના જીવનમાં ઉજાસ લાવી.

કોલેજમાં પરીક્ષાઓ ન હોવા છતાં માહોલ ગરમ હતો. કોલેજના સંચાલક અને બધાનાં ગુરુ એવા મહારાજ સ્વામીના ગુરુજીનો જન્મદિન આવતો હતો. પણ આ વખતે જન્મદિનની ઉજવણી ગુરુજીનાં ઘર-આંગણે કરવાની હતી. આ ઉજવણીમાં કોલેજના દરેક વિદ્યાર્થીઓએ ફરજિયાતપણે હાજરી આપવી તેવો આદેશ હતો.

ગુરુકુળમાં રહેતા બધાં વિદ્યાર્થીઓ તો સફેદ જભ્ભામાં સજ્જ થઈને ઉજવણી માટે તૈયાર જ હતા. બાકીના લોકો માટે નવી જગ્યાએ જવા, તેને જોવા માટેનો ઉત્સાહ હતો. માનસ અને તેના મિત્રો પણ આ નવી જગ્યાએ જવા તૈયાર થયા. આમ તો માનસને જવાની કોઈ જ ઈચ્છા ન હતી. પણ તેના મિત્રોએ તેના વાતાવરણમાં થોડો બદલાવ લાવવા દબાણ કર્યું હતું. વિરાટ અને પૃથ્વીએ સાથે મળીને કંઈક યોજના ઘડી હતી જે માનસ માટે સરપ્રાઈઝ હતી. આ ઉત્સવમાં ગુરુકુળના બધા વિદ્યાર્થીઓના માતા-પિતાને પણ આમંત્રણ હતું – ફરજિયાત આમંત્રણ.

કોલેજમાં એકાદ વખત આ ગુરુજી સાથે માનસનો ભેંટો થયેલો. મહારાજથી પણ મોટા અને મહાન ગણાતા – અલબત્ત પૂજાતા એવા ગુરુજી. 30 જાન્યુઆરીએ ગુરુજી જન્મ્યા હતા. [તેમના અનુયાયીઓ પ્રમાણે અવતરિત થયા હતા, પ્રગટ થયા હતા.] માથે ચમકતું લીસ્સું કપાળ જે ક્યાંય સુધી પૂરું જ નહોતું થતું. ચમકદાર ટકલા વચ્ચે કળા અને સફેદ રંગની ગંગા જમુના વહેતી હોય તેવા ત્રે રંગની ચોટલી. ગમે તેવા મોસમમાં પણ આ ગુરુજી ખુલ્લા શરીરે જ રહેતા. તેમના શરીર પર માત્ર એક ઘેર લાલ રંગનું વસ્ત્ર ઓઢીને બેસી રહે. કોઈ પણ સામાન્ય માણસને સાધુ બનાવવાની એમની કળા અનોખી હતી. લોકો કહેતા કે જે એમની સંગતમાં એક વાર આવી જાય તે પછી તે ક્યારેય ગુરુજીનો સાથ ન છોડે. એમના ભાષણો, પ્રવચનો આમ તો ધાર્મિક હતા, પણ કોઈ તાલીબાની સરદારના ‘બ્રેઈન વોશ’ જેટલા જ સચોટ હતા.

સામાન્ય રીતે ખાલી જ રહેતું કોલેજનું મેદાન આજે ભરચક હતું. એકલ-દોકલ છોકરાઓ ક્રિકેટ અને વોલીબોલ જેવી રમતો રમતા જણાય તે મેદાનમાં આજે ચારે તરફ લાલ રંગની બસો ખડકાયેલી હતી. હા, આમ તો સ્કુલ બસનો રંગ પીળો હોય. પણ, મહારાજની કોલેજ છે એટલે તેમના સંચાલનની બધી જ વસ્તુઓમાં લાલ રંગ હાજર હોય જ. એટલે કોલેજ અને તેના જ કેમ્પસમાં ચાલતી શાળા માટેની બધી જ બસોનો રંગ લાલ હતો. આજે ગુરુજીના આશ્રમ

જવા માટે બસને ગુરુજી અને તેના આશ્રમના ફોટા અને શ્લોકો સાથે શણગારવામાં આવી હતી. બસની બહાર મોટા બેનરોમાં ગુરુજીના જન્મોત્સવની વિગતો હતી અને બસની અંદર ગુરુજીના પ્રવચનો લગાડવામાં આવ્યા હતા. ગુરુજીનું ખાસ નિશાન – તેમનું ખાસ કાળા રંગનું તિલક છાપેલું હોય તેવી નાની-નાની ધજાઓ બધાના હાથમાં આપી હતી. બધાનાં નામ સાથે છાપેલા લાલ રંગનાં બેજ અને આઈડેન્ટિટી કાર્ડ પણ હતા. આ કાર્ડમાં રહેલી દોરી પણ લાલ.

ક્રિકેટ ટુર્નામેન્ટ સિવાય ક્યારેય જોવા પણ ન મળે તેવું લાઉડસ્પીકર આજે બહાર દેખાયું હતું. તેના પર ગુરુજીના આશ્રમ પર લઈ જવા માટેની બસોની ગોઠવણી અને તેમાં ભરવાનાં વિદ્યાર્થીઓ અને અન્ય લોકો માટે એનાઉન્સમેન્ટ થતું હતું. માનસ અને તેના મિત્રો સમયસર કોલેજના મેદાનમાં પહોંચી ગયા. તેમના સિવાય લગભગ બધા જ લોકોએ સફેદ જલ્મ પહેરેલા હતા. આ મેદાનમાં જ્યાં નજર પડે ત્યાં સફેદ અને લાલ રંગ જ દેખાતો હતો. માનસ અને તેના મિત્રોએ સફેદ રંગનું ટી-શર્ટ અને જીન્સ પહેર્યા હતા. તેમને સુચના મળી હતી કે સફેદ રંગ તો પહેરવો જ પડશે. પ્રિન્સીપાલ સાથે ઝઘડીને તેમણે જલ્મો અને કાળી માળા આ ડ્રેસ – કોડ માંથી બાદ કરાવી હતી.

કોલેજના દરેક ક્લાસ માટે બે-બે બસ ફાળવવામાં આવી હતી – એક યુવકો માટે અને બીજી યુવતીઓ માટે. મહારાજ ભવ્યતા નો દેખાડો કરવામાં અહિયાં પણ કોઈ કમી નહોતી રાખી. માનસ અને તેના મિત્રો પોતાના ક્લાસ સાથે જોડાયા. થોડી જ વારમાં તેમના ક્લાસનું એનાઉન્સમેન્ટ થયું. તેમણે 29 નંબરની બસ ફાળવવામાં આવી હતી.

બસમાં આમ તો ઘણી જગ્યા હતી. 50 વ્યક્તિઓ સમાઈ શકે તેટલી મોટી બસમાં માત્ર 17 વ્યક્તિઓ બેઠા હતા. આગળની સીટો ખાલી હોવા છતાં માનસને તેના મિત્રો પાછળની સીટો તરફ લઈ ગયા.

આખરે બધી બસોનું એનાઉન્સમેન્ટ પૂરું થયું. અને લગભગ 70 જેટલી બસો એકસાથે મહારાજના જયકાર, ગુરુજીના જયકાર સાથે રવાના થઈ.

મહોત્સવ

ગઈકાલે મોડી રાત્રે નીકળેલી બધી બસો વહેલી સવારે ગુરુજીના આશ્રમ પાસે પહોંચી. અગણિત સૂચનો અને નિયમોનો મારો વરસાવતા પ્રિન્સીપાલ બધી બસોમાં ફરી વળ્યા. આ જગ્યાએથી આશ્રમ સુધી પહોંચવા માટેનો રસ્તો એટલે એક નાનકડી પગદંડી. ત્યાં સુધી બસો પહોંચાડવી અશક્ય હોવાથી બધા બસમાંથી ઉતર્યા અને ત્યાંથી પદયાત્રા શરુ થઈ. સવારના આછા ઉજાસમાં ખેતરોની વચ્ચેથી બધા લોકો ચાલી રહ્યા હતા. વચ્ચે વચ્ચે કોઈ અનુયાયીઓ ઉત્સાહમાં આવીને જયકારો બોલાવી દેતાં.

આશરે વીસેક મિનીટ ચાલ્યા પછી આશ્રમની શરૂઆત થઈ. વિશાળ ઉંચો દરવાજો લાલ પથ્થરોથી બનાવાયેલો હતો. આ દરવાજા પર ખુબ ઝીણવટથી કંડારાયેલી કેટલીક આકૃતિઓ બધાના મન મોહનારી હતી. દરવાજા પર ધાર્મિક ગ્રંથોમાં આલેખાયેલી વાર્તાઓ અને તેમાં આવતા પ્રસંગો આ દરવાજા પર કોતરાયેલા હતા. બાકીની ખાલી રહેતી જગ્યા પર સુંદર ઝીણી ભાત. કોઈ રાજમહેલના દરવાજામાં જોવા મળે તેવી અખસરાઓ પણ હાજર હતી. ગુરુકુળના કોઈ વ્યક્તિએ કહ્યું :

@snehnusarnamu

“ દોઢ કરોડનાં ખર્ચે આ ગેટ બનાવ્યો છે. અને આસપાસનાં 50 ગામનાં લોકોએ આ દરવાજાનાં કામ માટે દાન આપ્યું એ અલગ.”

દોઢ કરોડ. માનસ આ સાંભળી સ્તબ્ધ થઈ ગયો. “ફક્ત એક નિર્જીવ દરવાજા માટે દોઢ કરોડ રૂપિયા. અને આ આંકડો તો ફક્ત ગુરુજીએ આપેલી રકમનો છે. તેમાં 50 ગામનાં લોકોએ આપેલું દાન ગણીએ તો રકમ કેટલી થાય?” માનસ વિચારી રહ્યો હતો કે તેના પિતાએ કેટલા વર્ષ કામ કરવું પડે ત્યારે આ દરવાજો તૈયાર થાય. બીજી જ ક્ષણે તેને વિચાર આવ્યો કે જો દરવાજો જ આટલી મોટી રકમમાંથી બનાવાયો છે તો બાકીના આશ્રમની કિંમત કેટલી? માનસ પોતાના વિચારોમાંથી બહાર આવે એ પહેલા પૃથ્વીએ હળવા સવારે કહ્યું :

“ માનુ, દોઢ કરોડ. આપણી પાસે આટલી રકમ હોય તો પેલા અનાથ આશ્રમમાં ગયા હતા તેની કેટલી મદદ થાય?” માનસે કહ્યું :

“ ભાઈ, ખાલી એક નહિ આપણા શહેરના બધા અનાથ આશ્રમ અને વૃદ્ધાશ્રમ ના બધા પ્રશ્નો હલ થઈ જાય. આપણે દિવાળી પર ગયા હતા તે આશ્રમ તો બહુ નાનો છે. તેને તો એક લાખ રૂપિયામાં જ આખું વર્ષ ચાલે તેટલું અનાજ આપી શકાય. “

માનસ આ બધી ગણતરીઓ કરતા આગળ વધ્યો. પથ્થરના દરવાજાને વટાવતા આગળ મોટી દીવાલ દેખાઈ. કોઈ કિલ્લામાં હોય તેવી. વિરાટ બોલ્યો :

“ આટલી ઉંચી દીવાલ તો ખીરસરાની હોટેલ માટે પણ નથી.”

આ મોટી દીવાલ પર એક તોતિંગ દરવાજો હતો. દરવાજાની બંને બાજુએ અને મોટી દીવાલ પર કેટલાંક ચોકીદારો સફેદ વસ્ત્રોમાં ચોકી કરતા હતા. તેમના હાથમાં મોટી રાઈફલો હતી. કદાચ ગુરુજીએ તેમનું લાઈસન્સ લીધું હશે. બધા લોકો દરવાજા પાસે પહોંચ્યા એટલે આ ચોકીદારોએ બધાનાં આઈ.ડી. કાર્ડ તપાસ્યા અને દરવાજો ખોલવાનો આદેશ થયો. તોતિંગ દરવાજાઓ ઓટોમેટીક મોટર ના જોરે ધીમે ધીમે ખુલ્યાં. દરવાજા ખુલતાં જ અંદરની ભવ્યતાનો અહેસાસ થયો. દરવાજાથી એકાદ કિલોમીટરના અંતરે મોટા મહેલ જેવું મંદિર હતું. દરવાજાથી છેક મંદિર સુધી વચ્ચે કલાત્મક કુવારાની કતાર હતી. કુવારાની બંને તરફ છેક સુધી જવા માટેનો મોટો ચમકદાર રસ્તો. નેશનલ હાઈવે પર ફોર ટ્રેક રસ્તાની પહોળાઈ પણ આ રસ્તા પાસે ઝાંખી પડતી હતી. રસ્તાની ફરતે લીલુંછમ ઘાસ અને તેના પર રંગબેરંગી ફૂલોની ફૂલવાડી અને વચ્ચે વચ્ચે ઘટાટોપ વૃક્ષો. આ જગ્યા સપનાઓના મહેલ જેટલી જ વિશાળ હતી. માનસ અને તેના મિત્રો આ બધું જોતા હતાં ત્યાં કોઈ ફરી બોલ્યું :

“ છેક જર્મનીથી કુવારા મંગાવવામાં આવ્યા છે. રાતના સમયે આ કુવારા સંગીત સાથે લયબદ્ધ રીતે રંગ અને પોતાનો આકાર બદલતા રહે છે. ”

બધા લોકો ધીમે ધીમે ચમકદાર પહોળા રસ્તા પર ચાલતા થયા. સીતેર બસોમાંથી નીકળેલી માનવ મેદની આ રસ્તા પર વામન લગતી હતી. નજીક જતાં મંદિર પણ ભવ્ય લાગ્યું. ઊંચા શિખરો પર એ જ લાલ રંગની ઘજાઓ ફરકતી હતી. મંદિર એક કમળ આકારના પાયા પર બનાવાયેલું હતું. અને કમળની ફરતે મોટું તળાવ હતું. વર્તુળાકારે બનાવેલા વિશાળ તળાવમાં ચોખ્ખું પાણી હતું. તળાવની ફરતી બાજુએ દીવાલ હતી જે મંદિરના દરવાજા પાસેથી નીચી અને મંદિર પાછળ જતા બહુ ઉંચી હતી. આ દીવાલમાં ઠેર ઠેર ગોઠવાયેલી 108 ગૌમુખી હતી જેમાંથી પાણી વહેતું. આ દીવાલની ફરતે કેટલાંક નાના-નાના મંદિરો હતા જેમાં ભગવાન વિષ્ણુનાં તમામ અવતારો હતાં. મુખ્ય મંદિરની બંને બાજુએ બે નાના મંદિરો પણ હતા. તેમાં હનુમાન અને ગણેશજી બિરાજમાન હતા.

મંદિરની પાછળ ફરી એટલું જ વિશાળ મેદાન હતું જેમાં ચારે તરફ કલાત્મક ઝરુખાઓ સાથે બધાના રહેવાની વ્યવસ્થા હતી. ટોળામાંથી કોઈ ફરી બોલ્યું :

“ બધા રૂમ વીસ બાય વીસ ફૂટના છે. આખો આશ્રમ સેન્ટ્રલી એ.સી. છે. બધા રૂમમાં ઈટાલીયન માર્બલનું ફ્લોરિંગ અને ઈમ્પોર્ટેડ ફર્નીચર છે. આ તો ગુરુજીનો જન્મોત્સવ છે અને તમે બધા મહારાજ સ્વામીની કોલેજનાં વિદ્યાર્થીઓ છો, નહીતર દરેક રૂમ માં એક રાતના ઉતારા માટે પાંચ હજાર રૂપિયા લેવામાં આવે છે.” માનસને આ સાંભળીને પોતાના શહેરમાં આવેલી એક ફાઈવસ્ટાર હોટેલ યાદ આવી. આ હોટેલનું એક રાતનું ભાડું પણ કદાચ આટલું જ હશે તેમ તેણે વિચાર્યું.

ફરતી બાજુએ આ ઉતારાઓ હતા અને તેમની વચ્ચે એક મોટા ચોકમાં સ્વીમીંગ પુલ હતો. તેની બાજુમાં રમવા માટેના તમામ સાધનો સાથેનું મેદાન. આ મેદાનમાં જ મોટો સભાખંડ બનાવ્યો હતો જેમાં વિવિધ કાર્યક્રમો થતા. આ જ સભાખંડમાં આવતીકાલે ગુરુજીના જન્મોત્સવનો કાર્યક્રમ પણ હતો. અસંખ્ય ભક્તો આવી ચુક્યા હતા અને તે બધાં આમ-તેમ ફરતા હતા – એ જ સફેદ વસ્ત્રોમાં. બધાં લોકોએ પોત-પોતાના ઉતારા શોધ્યા અને તેમના નિત્યક્રમ કરવા લાગ્યા. માનસ પોતાના મિત્રો સાથે લટાર મારવા નીકળી પડ્યો.

માનસ પોતે હિંદુ હતો એટલે તેને મંદિર જોવા જવાની ઈચ્છા થઈ. બધાને લઈને સૌ પ્રથમ તેણે દર્શન કરવા જવાનું નક્કી કર્યું. બગીચામાં ફરતા ફરતા માનસ અને તેના મિત્રો મંદિરનાં પગથીયા ચઢતા હતા. ત્યાં પગથીયા પર એક વ્યક્તિ દેખાઈ. તેણે કહ્યું :

“ ભક્તો, કાલે તો ગુરુજીનો પ્રાગટ્ય ઉત્સવ છે એટલે ભીડ હશે. આજે તમે વહેલા આવ્યા જ છો તો ભગવાન વિષ્ણુનાં બધા અવતારોના દર્શન કરી લો.”

માનસ આ વાત સાથે સંમત હતો. તેણે પેલા ભાઈનો આભાર માન્યો અને મંદિરની ફરતે આવેલા વિષ્ણુ-અવતારનાં મંદિરો તરફ ચાલવા લાગ્યો. આ નાના મંદિરો તરફ જવા માટે અલગ રસ્તો હતો. આ નાના મંદિરોના રસ્તાની જ્યાંથી શરૂઆત થતી હતી ત્યાં બે વ્યક્તિઓ છત્રી લગાડી બેઠા હતા. તેમને જોઈને લાગ્યું કે આ લોકો મંદિરના જ કર્મચારીઓ હશે. માનસ અને તેના મિત્રો આ નાના મંદિરો વાળા રસ્તા તરફ ગયો ત્યાં પેલા બેઠેલા વ્યક્તોમાંથી એકે કહ્યું :

“ વિષ્ણુ- અવતાર દર્શન માટે જવું હોય તો તેના 100 રૂપિયા અને 108 ગૌમુખી પવિત્ર સ્નાન કરવું હોય તો તેના 500 રૂપિયા આપશો. “

માનસના મનમાં વિચારો શરૂ થયા. ‘દર્શન કરવાના રૂપિયા? અને આ ગૌમુખી સ્નાન વળી શું છે?’ તેણે પેલા ભાઈને વિગતવાર પૂછ્યું.

મંદિરની ફરતે આવેલા નાના મંદિરોમાં દર્શન કરવા માટે પણ રકમ ચૂકવવી પડતી હતી. ખરેખર તો એ એક પ્રકારનું પ્રદર્શન હતું જેમાં વિષ્ણુ ભગવાનના બધા અવતારો અને શ્રી શાલીગ્રામ ભગવાનના બધા રૂપો ધરાવતી મૂર્તિઓ હતી. મંદિરનાં પાયામાં રહેલું કમળ એમ જ ન હતું તેની ભવ્યતા જોવા માટે પણ પચાસ રૂપિયા કિંમત આપવી પડતી. અને માનસે આવતી વખતે જોયેલા તળાવમાં સ્નાન થતું. ફરતી દીવાલ પર મુકેલા 108 ગૌમુખ વડે તેમાં ઘોઘ થતો અને આ પવિત્ર સ્નાન માટે પણ કિંમત હતી. ટૂંકમાં આશ્રમનાં મંદિર ફરતે આવેલી બધી જ વસ્તુ એક પ્રકારનું પ્રદર્શન હતું અને તેને જોવા માટે કેટલાંક પૈસા આપવા પડતા. માનસે પેલા ભાઈને પૂછ્યું :

“ મુખ્ય મંદિરમાં જવા માટે પણ કોઈ કિંમત આપવાની કે એ ફીમાં જોવા મળે?”

પેલા ભાઈને આ સવાલ પહેલી જ વખત પૂછાયો હોય તેમ તેણે થોડી વાર જોયા કર્યું. પછી નકારમાં માથું ધુણાવી ત્યાંથી ફરી પોતાની જગ્યાએ બેસી ગયો.

માનસ ગૌમુખ સ્નાન અને અવતાર મંદિરો જોવાના બદલે મુખ્ય મંદિરમાં દાખલ થયો. તેની સાથે તેના મિત્રો પણ ગયા.

મંદિરની અંદરની ભવ્યતા પણ અનેરી હતી. સંગ-મરમરના ચમકદાર ફ્લોરિંગ પર મોંઘા અને રંગબેરંગી પથ્થરોનાં ટુકડાથી ભાત પાડવામાં આવી હતી. મંદિરનો ઘુમ્મટ કલાત્મક કોતરણીથી વીંટળાયેલો હતો અને મંદિરના અંદર આવેલા સ્તંભો પર અખસરાઓની મૂર્તિ જીવંત હોય તેવી લાગતી હતી. છત પર છુપાવેલા અદ્યતન સ્પીકરો પર ગુરુજીના ગુણગાન ગવાતા હતા. મંદિરની મધ્યમાં શિવજીની વિશાળ સુવર્ણ જડિત પ્રતિમા હતી. માનસ અને મિત્રોએ તેમના દર્શન કર્યા. પૃથ્વીએ દર્શન કરવાની જગ્યાએ એક કળશ જોયો. તે કળશનાં તળિયેથી થઈને એક પાઈપ શિવજી સુધી પહોંચતો. ત્યાં ઉભેલા એક વ્યક્તિએ કહ્યું :

“ ભક્તોએ મંદિરમાં પ્રવેશ પહેલાં પવિત્ર કુંડમાં સ્નાન કરવું જોઈએ. એ કુંડમાંથી બહાર આવીએ એટલે કાઉન્ટર પર પવિત્ર જલ ફક્ત 20 રૂપિયામાં મળે. એ જળ અહિયાં શિવજીને ચઢાવવાનું એટલે જીવન ધન્ય થઈ જાય.”

માનસને ફરી એક વાર આ ગુરુજી અને મહારાજ સ્વામી પ્રત્યે ધૂણા થઈ. શિવજીની સાથે બંને બાજુએ બે બીજા મંદિરો પણ હતા. ડાબી તરફ રાધે-કૃષ્ણ અને રામ દરબારના દર્શન કરી માનસ જમણી તરફ ગયો. જમણી તરફનું મંદિર ગુરુજીનાં ગુરુજીનું હતું. તેમની પ્રતિમા સાથે હયાત ગુરુજીની પ્રતિમા પણ હતી.

માનસ આ મૂર્તિઓ જોઈ ત્યાંથી બહાર નીકળી ગયો. તે મંદિરની બાજુઓ પર આવેલા હનુમાન મંદિરમાં પ્રવેશ્યો. અહિયાં પણ એવું જ આરસપહાણનું ફ્લોરિંગ હતું અને હનુમાનજીની મૂર્તિ સ્વર્ણજડિત હતી. માનસની નજર હનુમાન મંદિર પાસે રાખેલા એક કાઉન્ટર પર પડી. ત્યાં સફેદ પ્લાસ્ટિકની બોટલોમાં તેલ હતું. કાઉન્ટર પર અન્ય એક અનુયાયી બેઠા હતા. તેમણે માનસને જોતા જ કહ્યું :

“ હનુમાનજીને ચોખ્ખું તેલ ચઢાવો. ફક્ત 50 રૂપિયા થશે. જલ્દી કરજો કાલે આ લાભ નહિ મળે.”

અહિયાં પણ ધર્મનો વ્યાપાર હતો. હનુમાનજીને ચઢાવવા માટેનું તેલ પણ આ લોકો જ વેચતા. માનસે જોયું કે હનુમાનજીની મૂર્તિ પાસે તેલ ચઢાવવાનું એક પાત્ર હતું. તે પાત્ર પાસેથી આવતી એક પાઈપ હતી જે દર્શન કરવાની જગ્યાએ પહોંચી એક ગરણી સાથે જોડાતી. જે લોકો દર્શન કરવા આવે તેને આ ગરણીમાં તેલ નાખવાનું હતું અને તે મૂર્તિના પગ પાસે રહેલા પાત્રમાં એકઠું થતું. કદાચ એ જ તેલ ફરી બોટલોમાં ભરીને વેચવા માટે જતું હશે.

માનસ ગણેશજીના મંદિર પાસે ગયો. ગણપતીનાં દર્શન કર્યા. ગણેશજીની સાથે જ બાલ-કૃષ્ણનું મંદિર હતું. ત્યાં પણ વ્યાપારીકરણ જોવા મળ્યું. કૃષ્ણ ભગવાનનાં બાળ સ્વરૂપને રમકડા માટે રમકડા પણ વેચાતા મળતા.

માનસ મંદિરમાંથી પોતાના મિત્રો સાથે બહાર નીકળ્યો. તેને મંદિરમાં ફરવા કરતા બહાર બગીચામાં રહેલા સુંદર ફૂલો જોવાનું વધુ યોગ્ય લાગ્યું. ફરતા ફરતા તે આશ્રમની દીવાલ પાસે પહોંચ્યા. પેલા તોતિંગ દરવાજાઓ સિવાય પણ ગુરુજી અને તેના શ્રીમંત ભક્તોને આવવા-જવા માટે જગ્યાઓ હતી. આવા જ એક ખુલ્લા દરવાજા પાસે માનસ પહોંચ્યો અને ત્યાંથી તેને બહારનું દ્રશ્ય દેખાયું.

દરવાજા બહાર જોતા એક મોટું સુકાયેલું તળાવ દેખાતું હતું. તેની આસપાસ નાના મકાનો હતા. વિચિત્ર રીતે બધા મકાનો પર પણ લાલ ધજાઓ હતી. માનસને થોડી જીજ્ઞાસા થઈ એટલે બગીચામાં કામ કરતા એક સાધુને તેણે આ વિશે પૂછ્યું. તે સાધુએ જવાબ આપ્યો, :

“ બેટા, એ આશ્રમની પાસેનું ગામ છે. તળાવમાં આમ તો થોડું પાણી હોય જ છે, પણ આ વખતે વરસાદ થોડો ઓછો થયો એટલે એ સુકાયેલું છે. ગામનાં લગભગ બધા લોકો ગુરુજીના ભક્તો છે એટલે તેમણે તેમના ઘર પર લાલ ધજાઓ લગાડેલી છે. ગામનાં લોકો બહુ ગરીબ છે. ખેતી નથી એટલે મજૂરી કરવા પાસેના શહેરમાં જાય છે. પણ ત્યાંના વૃદ્ધો અને અશક્ત લોકો આશ્રમમાં

આવે છે. આશ્રમનું બધું જ કામ આ લોકો સંભાળે છે. રસોઈ, માળીકામ અને અન્ય બધું જ. હું પણ એ જ ગામમાં રહું છું. મારો પુત્ર તમારા જેટલો જ હશે. એ શહેરમાં મજૂરી કરે છે. હું અને મારા જેવા ગામનાં અન્ય લોકો આશ્રમમાં સેવા આપવા આવીએ. બહારના સેવકો તો ઉત્સવો હોય ત્યારે જ દેખાય.”

વિરાટ આ સાંભળી જરા ખચકાયો. તેણે પેલા માણસને પૂછી લીધું :

“ આ કામ કરવાના બદલામાં તમને વેતન મળતું હશે ને? અને ગામનું તળાવ સુકાયેલું છે તો ગામ માટે આશ્રમનાં દરવાજા ખુલ્લા રહેતા હશે. ગામ માટે જમવા અને પાણીની જરૂરિયાત તો આશ્રમ પૂરી કરતું જ હશે. “

પેલા સાધુએ થોડી વાર વિચાર કર્યો અને બોલ્યા:

“ ના બેટા, અહીંનું પાણી અને ખોરાક તો પ્રસાદ કહેવાય. ગામનાં લોકો આ પાણીનો ઉપયોગ ન કરી શકે. એ તો દર્શને આવતા ભક્તો અને ગુરુજી માટેનું પાણી છે. અમે પાપમાં ન પડીએ ભાઈ. હા, જમવાનું મંદિરનાં અન્નક્ષેત્રમાંથી મળી જાય પણ તેના માટે 50 રૂપિયા આપવા પડે. અને પાણી પ્રસાદનાં સ્ટોલ પર વીસ રૂપિયા આપવાથી મળી જાય.”

@snehnusarnamu

માનસ તેમને નમસ્કાર કરીને ત્યાંથી રવાના થયો. તેના મિત્રો પણ ચાલતા થયા. માનસ અને વિરાટનું મન ક્યોટતું હતું. દોઢ કરોડનો ગેઈટ, મોટું તળાવ, જાજરમાન મંદિર, સ્વીમીંગ પુલ, જર્મની અને અન્ય દેશમાંથી આવેલા સાધનો. આ બધું જ તેને મન વ્યર્થ હતું. દીવાલની પેલે પાર રહેતા લોકો આ જ આશ્રમનું કામ કરતા પણ ન તો તેમને વેતન મળતું ન તો ખોરાક. તે અબુધ માણસો માટે પોતાના કામનું વળતર એટલે ગુરુજીના “આશીર્વાદ.” એ સિવાય કશું જ નહિ. પાણી પણ નહિ.

બીજી જ ક્ષણે માનસે ત્યાંથી નીકળી જવાનું નક્કી કર્યું. પોતાનો સામાન લઈ માનસ અને તેના મિત્રો કોઈને કહ્યા વગર આશ્રમ છોડી બહાર નીકળ્યા. કોઈને જણાવ્યા વગર.

ત્યાગ

ગુરુજીના જન્મદીનનો ઉત્સવ પાંચ દિવસ ચાલવાનો હતો. માનસ અને તેના મિત્રો આશ્રમમાંથી ભાગી નીકળ્યા છે તેની ખબર પ્રિન્સીપાલને પડી પણ તે આ સમયે કશું બોલ્યા નહિ. વિરાટ અને ખાને ઘડેલી યોજના આ જ હતી. તે

બંનેને આશ્રમ વિશે પહેલાથી જ ખબર હતી. તેમ છતાં ત્યાં જવા માટેનું એમની પાસે એક કારણ હતું. તેઓ જનતા હતા કે માનસને બધી હકીકત ખબર પડશે એટલે આશ્રમ મુકીને બહાર જશે. વિરાટે આશ્રમની પાસે આવેલા એક હિલ-સ્ટેશન વિશે જાણી લીધું હતું. તેણે આ વાત ખાનને કરી એટલે તે પ્લાનમાં જોડાઈ ગયો. કોલેજનાં ખર્ચે આ હિલ-સ્ટેશન પર જઈ ફરી આવવાની યોજના છેક બહાર નીકળ્યા પછી માનસને કહી. બધા મિત્રો આ ગુરુજીનો પ્રાગટ્ય ઉત્સવ ચાલે ત્યાં સુધી નવી જગ્યાએ ફર્યા અને કોલેજ શરુ થવાના આગલા દિવસે પોતાના ઘેર પહોંચ્યા હતા.

થાકના કારણે ચારે મિત્રો પૃથ્વીના રૂમ પર જ રોકી ગયેલા અને બીજા દિવસે સવારે ત્યાંથી જ કોલેજ જવાનું નક્કી કર્યું હતું. બીજા દિવસે સવારે ઉઠવામાં થોડું મોડું થયું હતું એટલે ચારે મિત્રો છેક દસ વાગ્યે કોલેજ પહોંચ્યા. લાઈબ્રેરીના દરવાજે પહોંચતા તેમણે નોટીસ-બોર્ડ પર ચારેનું નામ જોયું. નોટીસ-બોર્ડ પર આ ચાર મિત્રોનું નામ લખી આદેશ કરવામાં આવ્યો હતો કે ક્લાસમાં જતાં પહેલા આ ચારેયે પ્રિન્સીપાલની ઓફિસમાં તેમને મળવા જવાનું હતું.

પ્રિન્સીપાલની કેબીન પાસે પહોંચ્યા ત્યાં તેમને એક પટ્ટાવાળાએ કહ્યું :

“ તમને પ્રિન્સિપાલે બોલાવ્યા એ બરાબર પણ તમે કાલે આવજો. આજે સાહેબ ગુરુકુળમાં કોઈ અગત્યનાં કામથી ગયા છે.”

ચારે મિત્રો બહાર નીકળ્યા અને કેન્ટીન તરફ જવાનું નક્કી કર્યું. ક્લાસમાં જવાની તો મનાઈ હતી. કેન્ટીન તરફ વળતાં એ લોકોએ જોયું કે ગુરુકુળની બહાર લોકોની ભીડ જામી છે. તેમણે નજીક જઈને જાણવાનો પ્રયાસ કર્યો. એક વ્યક્તિએ કહ્યું :

“ કોઈ વિદ્યાર્થીનો પ્રશ્ન છે ભાઈ. એ ગુરુકુળમાં રહેવા માંગે છે અને તેને દીક્ષા લેવી છે. પણ તેના મા-બાપ ગુરુજીના ઉત્સવમાંથી પાછા આવ્યા ત્યારના તેને ઘેર લઈ જવાની જીદ પકડી બેઠા છે.”

માનસને સમજાઈ ગયું કે ગુરુજીના આશ્રમની હકીકતોથી પરિચિત થઈ તેમણે પણ આ પંથનો ત્યાગ કરવાનું નક્કી કરી લીધું હશે. આ વિદ્યાર્થીના માતા-પિતાએ પણ કદાચ પેલું ગામ જોઈ લીધું હશે. આ વિદ્યાર્થી એટલે સુચીત. કોલેજનાં જ સંચાલન દ્વારા ચાલતી શાળામાં સાતમા ધોરણનો એક વિદ્યાર્થી. સાવ સામાન્ય અને ભોળા સ્વભાવનો છોકરો જે નાનપણથી આ જ

મહારાજ સ્વામીની સંસ્થામાં ભણતો. અહીના વાતાવરણમાં તે મહારાજ સ્વામીનો પાક્કો ભક્ત થઈ ગયો હતો. ભણવા કરતા વધુ સમય તેણે આ મહારાજ વાડી પ્રવૃત્તિઓમાં ગાળ્યો હતો. હવે તેને દીક્ષા લેવી હતી. સાધુ થવું હતું.

દીક્ષા. આ શબ્દ કોલેજમાં ખુબ જ પ્રચલિત હતો. ગુરુકુળના લગભગ તમામ વ્યક્તિઓએ દીક્ષા લીધી હતી અને સંસાર સાથેનો છેડો ફાડી ચુક્યા હતા અથવા તો ટૂંક સમયમાં દીક્ષા લેવાના હતા. ખુદ મહારાજ સ્વામી પણ આ દીક્ષા આપવા માટે હમેશા તત્પર રહેતા. તેમણે ગુરુકુળમાં સાધુઓની સંખ્યા વધારવામાં કોઈ કસર બાકી ન રાખી હતી. એટલે જ કદાચ દર અઠવાડિયે ગોષ્ઠી થતી.

દીક્ષા આપવી એટલે શું એ માનસને ખબર ન હતી. તેને એમ કે કેટલાંક નિયમો પાળવાના હશે અને તે રીતે રોજ વર્તન કરવાનું હશે. પણ પૃથ્વીએ તેને દીક્ષાનો સાચો અર્થ સમજાવ્યો.

દીક્ષા આપવા માટેની સત્તા મહારાજ સ્વામીએ પોતાની પાસે જ રાખી હતી. ગુરુજી અને તેમના સિવાય અન્ય કોઈ પણ વ્યક્તિ દીક્ષા આપી શકતું નહિ. દીક્ષા આપતી વખતે તેઓ કેટલાંક મંત્રોચ્ચાર કરી વિદ્યાર્થીનાં કપાળે કાળું તિલક કરતા અને તેમાં પીળા રંગની ભાત પાડતા. એ પહેલા વિદ્યાર્થીએ હાથમાં પાણી લઈને સંકલ્પ કરવાનો હતો અને કેટલાંક ત્યાગ કરવાના હતા. પૃથ્વીએ આ બધી પ્રક્રિયા પોતાના કાનથી સાંભળી હતી જ્યારે મહારાજ પ્રિન્સીપાલની કેબીનમાં કોઈને દીક્ષા આપી રહ્યા હતા. તેને મંત્રો તો યાદ ન હતા પણ મહારાજનાં પ્રબળ અવાજમાં સંકલ્પ ના શબ્દો તેને સાંભળ્યા હતા તે માનસને કહ્યા, :

“ નશાનો ત્યાગ – ગુસ્સાનો ત્યાગ – મોહનો ત્યાગ – નારીનો ત્યાગ – વાસનાનો ત્યાગ – માતા-પિતાનો ત્યાગ અને છેલ્લે – સંસારનો ત્યાગ. “

સુચીત પોતાના માતા-પિતાનું એકનું એક સંતાન હતું. શહેરની પાસેના એક ગામડામાં એ લોકો રહે. લાડમાં ઉછેરાયેલા સુચીતને જે જોઈતું તે મળતું. તેના પિતા કોઈ શ્રીમંત ન હતા પણ સુચીતની બધી જ જરૂરિયાતો તેમણે પૂરી કરી હતી. એકમાત્ર પુત્ર હોવાથી પિતાએ સુચીતના ઉજ્જવળ ભવિષ્ય માટે અહીં મોકલ્યો હતો. પુત્ર કોઈ ખરાબ સંગતમાં ન આવી જાય તેની બીકે ગુરુકુળમાં જ દાખલ કર્યો હતો. પણ ગુરુકુળની સંગત આજે તેમને મન બદતર હતી. ઉચ્ચ શિક્ષણ અહિયાં જ મળી રહે તે માટે તેમણે આ સંસ્થા પસંદ કરી હતી પણ આજે

તેમને આ જગ્યાનાં શિક્ષણની ઉચ્ચતાનો અનુભવ થવાનો હતો.

ગુરુકુળમાંથી કોઈ સાધુ બહાર આવ્યા અને તેમણે સુચીતના પિતા સાથે ઘણીવાર સુધી વાતો કરી. તેમણે સમજાવ્યા. આ સાધુની વાત સાંભળીને સુચીતના મા-બાપ ત્યાંથી નીકળી ગયા. થોડી જ ક્ષણોમાં ભીડ પણ ગાયબ થઈ ગઈ. એ ભીડમાંથી પ્રિન્સીપાલ સાહેબ પરસેવો લૂછતાં લૂછતાં બહાર આવ્યા. આજે તેમનું તેજ ફિક્કું પડી ગયું હતું. તિલક તો હતું પણ તેની અંદર કરવામાં આવતી પીળી ભાત આજે પીળા રંગના ઘાબા તરીકે દેખાતી હતી. માનસ અને તેના મિત્રોને જોતા જ તેઓ બોલ્યા, :

“ માનસ, તારે તમે ચારે લોકો આશ્રમમાંથી કેમ નીકળી ગયા હતા તેનું કારણ આખા ક્લાસ વચ્ચે જણાવવાનું છે. તૈયાર રહેજો.”

માનસ જરા પણ ગભરાયો નહિ. નીડરતાથી તેણે હા પાડી અને સાહેબ ત્યાંથી નીકળી ગયા. રાત્રે માનસ અને તેના મિત્રોએ સાથે મળીને એક જોરદાર વક્તવ્ય તૈયાર કર્યું. માનસ પાસે બહાર નીકળી જવા માટે એક સચોટ કારણ હતું તેને જ પ્રદર્શિત કરવાનું નક્કી થયું. ખાન થોડો ગભરાયો હતો પણ માનસે તેને કશું નહિ થાય તેવી બાહેધરી આપી. માનસ પહેલી જ વખત લોકોની વચ્ચે જાહેરમાં કંઈક કહેવાનો હતો. તેણે ફરી એક વખત આખું વક્તવ્ય તૈયાર કર્યું અને મિત્રો સામે કહી સંભળાવ્યું.

બીજા દિવસે પહેલા જ લેક્ચરમાં પ્રિન્સીપાલ આવ્યા અને માનસને આગળ આવવા કહ્યું. માનસ આગળ આવ્યો અને સાહેબે કહ્યું, :

“ માનસ અને તેના કેટલાંક મિત્રો ગુરુજીના ઉત્સવમાંથી અધવચ્ચે જ નીકળી ગયા હતા. કોઈને જાણ પણ નહોતી કરી. આ પગલું આ લોકોએ શા માટે ભર્યું તેનું કારણ આજે માનસ આપણને બધાને કહેશે.”

પ્રિન્સીપાલ પહેલી જ વખત ગુજરાતીમાં બોલ્યા હતા. માનસે તૈયાર કરેલી સ્ક્રીપ્ટ ખિસ્સામાંથી કાઢી અને બોલવાનું શરુ કર્યું, :

“ મારા વ્હાલા ભાઈઓ અને બહેનો, હું આજે તમને એક અલગ જ વાત કહેવાનો છું. આપણને બધાને આશ્રમમાં લઈ જવાયા હતા કેમ કે ગુરુજીનો જન્મદિન હતો બરાબર ને? “

બધાની સાથે પ્રિન્સીપાલે પણ હકારમાં માથું ધુણાવ્યું. સાથે સાથે તેઓ મનોમન બોલ્યા કે જન્મદિવસ નહિ પ્રાગટ્ય દિવસ કહેવાય મુર્ખ. પણ આગળ બેઠેલા બે વિદ્યાર્થીઓ વિરાટ અને ખાન સિવાય કોઈએ આ સાંભળ્યું

નહિ. માનસે ફરી શરુ કર્યું :

“ તો મિત્રો, તમારા ઘરમાં કોઈ મોટો પ્રસંગ હોય અને જમણાવાર હોય તો પાડોશીને એકાદ વાર તો આમંત્રણ આપો કે નહિ?”

બધાએ હા પાડી અને માનસ બોલ્યો,:

“ જે લોકો પોતાના પાડોશી ભૂખ્યા, તરસ્યા હોય તેમ છતાં તેમને પાણી પણ ન આપીએ તો? એમાં પણ એ પાડોશી તમારું કામ કરતા હોય તો? વિચારો.”

“ એ આશ્રમમાં સેન્ટ્રલી એ.સી. રૂમ છે. ઈમ્પોર્ટેડ ફર્નીચર છે. ફુવારાઓમાં અને કહેવાતા ગૌમુખોમાંથી સતત પાણી વહે છે. પણ એ આશ્રમમાંથી એક પણ વ્યક્તિને પાસે જ રહેલા ગામની ચિંતા ન હતી. ચિંતા તો દુર એ લોકોને શું તકલીફ પડે છે તે જાણવાની તસ્દી પણ નહોતી લીધી. કદાચ કોઈને ખબર પણ ન હતી કે એ મોટા મંદિરના તળાવમાં ચોખ્ખું અને કહેવાતું પવિત્ર પાણી તો હતું, પણ આશ્રમની દીવાલની પેલે પાર ગામનાં લોકો ભૂખ્યા અને પાણી વગરના હતા. તેમની પાસે પીવા માટે પણ પાણી ન હતું. અને આશ્રમના દરવાજા એ લોકો માટે ખુલ્લા તો હતા, પણ ખોરાક કે પાણી લઈ જવા નહિ, આશ્રમનું કામ કરાવવા. અને એ પણ મફતમાં કોઈ વેતન નહિ. કામ કરતી વ્યક્તિને પણ જો જમવાની ઈચ્છા થાય તો તેણે જમવા માટે પૈસા આપવા પડતા. જે વ્યક્તિ મંદિરના તળાવ પાસે તડકામાં ઉભા રહી પાણી ભરેલા લોટા 50-50 રૂપિયામાં વહેંચતી હોય તેને જો તરસ લાગે તો પ્રસાદના સ્ટોલ પર જઈ પાણીની બોટલ લેવી પડે. એ પણ ૧૦ રૂપિયાની બોટલનાં 50 રૂપિયા આપીને. આ બધું જો તમે જાણી ગયા હો તો એ આશ્રમમાં રોકાઈને એ જ ગુરુજીના ગુણગાન ગાવા તૈયાર થાઓ ખરા?”

માનસ ભાવનાઓમાં ખેંચાઈને વધુ ઉત્સાહથી બોલતો હતો. તેનો અવાજ આજે એટલો બુલંદ હતો કે બાજુના બે-ચાર ક્લાસ પણ તે સાંભળતા હતા. માનસે જ્યારે આશ્રમનું નામ લીધું ત્યારે જ ત્યાંથી પ્રિન્સીપાલ બહાર નીકળી ગયા હતા. માનસે તેમની પરવાહ કર્યા વગર જ વક્તવ્ય ચાલુ રાખ્યું. તેને તૈયાર કરેલી સ્ક્રીપ્ટ તો ક્યારનીયે નીચે ફેંકાઈ ગઈ હતી. તેના વિચારોને આજે પાંખો ફૂટી હતી. આકાશના ગયા પછી માનસ પહેલી વાર આટલું બોલ્યો હતો. આજે તેને પોતાના મનની બધી જ વાત પોતાના સહપાઠીઓ પાસે ઠાલવી દેવી હતી.

માનસ ક્યાંય સુધી બોલતો રહ્યો અને તે ક્લાસમાં હાજર દરેક

વ્યક્તિનાં મનમાં કંઈક વાવી રહ્યો. ક્લાસમાં પહેલો લેકચર મયુર સાહેબનો હતો. પ્રિન્સીપાલ આવ્યા ત્યારે જ તેઓ બહાર નીકળી ગયા હતા પણ માનસે જ્યારે બોલવાનું શરુ કર્યું હતું ત્યારથી તેઓ તેને સાંભળતા હતા. તેને માનસમાં કંઈક અલગ પ્રતિભા જોઈ. જે નજરે બધા લોકો જોતા એનાથી કંઈક અલગ નજરે મયુર સાહેબ લોકોને જોતાં – તેને પારખતાં. એ તેમની ટેવ હતી. આજે માનસને સાંભળીને તેઓ ખુશ હતા. કદાચ કોઈ સવાલનો જવાબ તેમણે મળ્યો હશે તેમ લાગતું હતું.

ક્લાસમાંથી ગુસ્સામાં બહાર નીકળેલા પ્રિન્સીપાલ માટે કદાચ આજનો દિવસ બહુ ખરાબ હતો. તેઓ પોતાની કેબીનમાં જતા હતા ત્યાં જ તેમનો ફોન રણક્યો. ગુરુકુળમાંથી ફોન હતો. સુચીતનાં માતા-પિતા ફરી આવ્યા હતા. તેમણે એ જ સમયે સુચીતને પોતાની સાથે લઈ જવાની જીદ પકડી હતી.

સુચીત ગુરુકુળમાંથી બહાર આવ્યો. તેણે તેના પિતાને કહ્યું, :

“ શ્રીમાન, તમે અહીંથી જતા રહો. હવે તમે મારા માટે ક્ષુલ્લક લાગણીઓ છોડી દો. હું હવે તમારો પુત્ર નથી રહ્યો. હું આ ગુરુકુળનો એક સામાન્ય સાધુ છું. મને ભૂલી જાઓ. ચાલ્યા જાઓ અહીંથી.”

સુચીતના પિતા તેને સમજાવવા મથતા હતા. સુચીતના મમ્મી તેની આવી વાતો સાંભળીને ડરી ગઈ હતી. થોડી વાર આ દ્રશ્ય એમ જ રહ્યું. સુચીત થોડી થોડી વારે તેને ભૂલી જવાનું કહેતો અને તેના પિતા તેને સમજાવતા. અચાનક સુચીતે કેટલાંક સાધુઓને બહાર બોલાવ્યા અને એ લોકો સુચીતના માતા-પિતાને મારવા લાગ્યા. એ લોકો તેમને મારતા મારતા જ બહાર સુધી મૂકી આવ્યા.

આ બધી ઘટનાઓ થતા કોલેજના બધા વિદ્યાર્થીઓ ગુરુકુળ પાસે જમા થઈ ચુક્યા હતા. સુચીત આ બધું ગુરુકુળના દરવાજે ઉભા ઉભા જોતો હતો. તેના માતા-પિતાને માર મારવામાં આવી રહ્યો હતો પણ તેને કોઈ જ ફરક નહોતો પડતો. માનસના મનમાં ગુંજતું હતું :

“ નશાનો ત્યાગ – મોહનો ત્યાગ – ગુસ્સાનો ત્યાગ”

બીજા દિવસે સમચારપત્રોમાં સૌથી પહેલા પાને છપાયું હતું,

“ પુત્રના કારણે માતા-પિતાએ કરી આત્મહત્યા ”

આટલું થવા છતાં સુચીતને કોઈ ફરક ન પડ્યો. કંઈ જ ન બન્યું હોય એમ તે

ગુરુકુળના કામમાં લાગી ગયો. કદાચ ગુરુજીએ આપેલું જ્ઞાન મહારાજ સાહેબને આજે કામ લાગ્યું હતું.

વસંત

માનસ અને તેની ટોળકી હવે કોલેજના છેલ્લા વર્ષમાં પહોંચી હતી. માનસનાં જીવનમાં ઘટેલી કેટલીક ઘટનાઓએ તેનું વર્તન અને સ્વભાવ બદલી નાખ્યા હતા. હમેશા મસ્તીમાં અને બેફીકર રહેતો માનસ હવે ગંભીર થઈ ગયો હતો. દુનિયાદારીની સાચી સમજ તેને અહિંયાં મળી હતી. આકાશના ગયા પછી તેણે મહારાજ સ્વામી અને તેની સંસ્થા નો વિરોધ છોડી દીધો હતો પણ સુચીત વાળી ઘટનાએ ફરી તેના મનમાં આ સંસ્થા વિરુદ્ધ બીજ રોખ્યા હતા.

બહારના વાતાવરણમાં વર્ષાઋતુ હતી. અષાઢ મહિનાની શરૂઆતનાં દિવસો. આકાશમાં ઘેરાતા કાળા વાદળો અને પ્રકૃતિમાં નો પ્રેમ. માતાના હેતની જેમ ક્યારેક તે ઝરમર વરસતો વરસાદ તો ક્યારેક ફક્ત વિજળીના ચમકારા. જાણે એ જ હેત વરસાવતી માતા કોઈ વાતે નારાજ થઈને સંતાનને વઢતી હોય. પણ કોલેજનાં વાતાવરણમાં તો જાણે વસંત ખીલી ઉઠી હતી. પ્રેમની વસંત.

કોલેજના સંચાલકોએ એક વણલખ્યો નિયમ બનાવ્યો હતો. જેના પ્રમાણે કોલેજના ક્લાસ સિવાય યુવાનો અને યુવતીઓ એક બીજા સાથે બેસી કે ફરી ન શકે. વાત પણ ન કરી શકે. પરંતુ છેલ્લા થોડા મહિનાઓમાં આ સંસ્થા અને તેમના મહારાજનાં વિરુદ્ધ થયેલા ઝઘડાઓ અને ચર્ચાઓના કારણે સંસ્થાનાં નિયમોનો અમલ કરવામાં આ કહેવાતા સાધુઓ ઓછા ઉતરતા હતા. વિદ્યાર્થીઓ અવારનવાર આ નિયમોનો ભંગ કરતા થયા.

છેલ્લા વર્ષ માટે એક મુખ્ય વિષય જ ભણવાનો થતો હતો એટલે બધાના ક્લાસ પણ અલગ થવાના હતા. માનસ અને તેમના મિત્રોએ એક જ વિષય પસંદ કર્યો જેથી સાથે ભણી શકાય. એમની સાથે એક સ્ત્રી-મિત્ર પણ જોડાઈ - મિતાલી. પૃથ્વી આ જાણીને ખુબ ખુશ થયો હતો.

મિતાલીને ક્લાસમાં પ્રવેશતા જોઈ પૃથ્વીનો આનંદ સમાતો ન હતો. મિતાલીની સાથે બે અન્ય વિદ્યાર્થીઓ પણ આવ્યા હતા. એમાંનો એક હતો સ્ત્રી-બુદ્ધિ સુમન અને બીજો કુમાર.

કુમાર અત્યંત ધનવાન ઘરમાંથી આવતો હતો. તેનાં પિતાએ બહુ ઓછા માર્ક્સ હોવા છતાં પૈસાના જોરે તેને કોલેજમાં એડમીશન અપાવ્યું હતું. કુમાર ભણવામાં સાવ નબળો હોવા છતાં તેનું દિમાગ તેજ હતું. તેના જુના ક્લાસમાંથી જાણવા મળ્યું હતું કે એ રાજકીય દાવ-પેચ ખેલવામાં ઉસ્તાદ હતો. તેના પિતા પાસેથી આ વરસો તેને મળ્યો હતો.

છેલ્લા વર્ષની શરૂઆતથી જ મિત્રાલી સાથે માનસ અને તેના મિત્રો ભળી ગયા હતા. પૃથ્વીની પસંદ હોવાથી તેના મિત્રોએ પણ સાથ પુરાવ્યો હતો. તેમની આ મહેનત રંગ લાવી હતી. પૃથ્વી અને મિત્રાલી નિકટ આવતા જતા હતા.

કોલેજમાં માનસ અને તેના મિત્રો ભણતા એ સિવાય પણ ઘણા કોર્સ ચાલતા. તેમાં એન્જનીયરીંગ મોખરાનું સ્થાન હતું. માનસે સંસ્થાના નિયમો સામે વિરોધનો અવાજ ઉઠાવ્યો હતો તેના પડઘા આ એન્જનીયરીંગ શાખામાં પણ પડ્યા હતા. આવો જ એક પ્રશ્ન હતો ફી વધારાનો. એન્જનીયરીંગ શાખામાં આ પ્રશ્ન દર વર્ષે ઉઠતો. એડમીશન આપતી વખતે બધા સેમેસ્ટરની ફી જણાવવામાં આવતી અને તે અચળ રહેશે તેવી બાહેધરી પણ આપવી પડતી. તેમ છતાં દરેક સેમેસ્ટર પૂરું થતાં નિર્ધારિત કરેલી ફી કરતા વધુ ફી ઉઘરાવવામાં આવતી. ‘ડેવલપમેન્ટ ફી’ ના નામ હેઠળ દરેક સેમેસ્ટર ફી ઉપરાંત તોટિંગ રકમ વસુલવામાં આવતી.

આ વધારા નો વિરોધ કઈ રીતે કરવો તેની સલાહ લેવા માનસ પાસે કેટલાંક વિદ્યાર્થીઓ આવ્યા હતા. માનસે એન્જનીયરીંગના તમામ વિદ્યાર્થીઓને કોલેજની બહાર એક કેન્ટીનમાં એકત્ર કર્યા હતા. દરેક ક્લાસમાંથી એક પ્રતિનિધિ નીમવામાં આવ્યો અને બધા પ્રતિનિધિઓએ સંચાલક પાસે જઈ પોતાની માંગણી રજુ કરવી તેવું નક્કી થયું. સતત 15 દિવસ સુધી આ તમામ પ્રતિનિધિઓએ ફરિયાદો કરી પણ કોઈ પરિણામ ન આવતા માનસે આંદોલન કરવાનું સૂચવ્યું.

બધા પ્રતીનીધીઓના કહેવા છતાં એ આંદોલનની આગેવાની માનસે હાથ ન લીધી. કારણ, જો એ ફરી વિવાદોમાં આવે તો અગાઉના ઘણા કારણોથી માનસ કોલેજમાંથી બરતરફ થઈ શકે તેમ હતું, જે કોલેજના છેલ્લા વર્ષમાં પહોંચીને કરવું યોગ્ય ન હતું. તેમ છતાં માનસે એ બધાને બહારથી મદદ આપશે તેવી બાહેધરી આપી.

બીજા જ દિવસથી આંદોલન કરવું તેવું નક્કી થયું. એન્જનીયરીંગના બધા વિદ્યાર્થીઓ કોલેજનો યુનિફોર્મ પહેરીને આવ્યા. પણ તેઓ કોલેજમાં દાખલ થવાને

બદલે કોલેજના દરવાજા સામે રસ્તા પર બેસી ગયા. મોટી સંખ્યામાં વિદ્યાર્થીઓ જોડાયા હતા. આ સભામાં નારાઓ અને દેશભક્તિના ગીતો શરુ થઈ ગયા હતા. વાત ધીમે ધીમે મુખ્ય સંચાલક એવા મહારાજ સ્વામી પાસે પહોંચી.

સતત આઠ દિવસ આવું ચાલ્યું. દરરોજ વિદ્યાર્થીઓની સભા કોલેજના દરવાજા પાસે ભરાતી અને સાંજ સુધી એ લોકો ત્યાં જ બેસી રહેતા. નવમા દિવસે મહારાજ સ્વામીની કાર કોલેજના દરવાજા પાસે આવી. વિદ્યાર્થીઓએ આ કાર દરવાજે જ રોકી લીધી. કેટલાંક વિદ્યાર્થીઓ કારની આગળ નીચે સુઈ ગયા. ઉગ્ર નારાઓ વચ્ચે મહારાજ ફસાઈ ગયા હતા. તેમણે પોલીસને જાણ કરી અને પોલીસ દ્વારા લાઠીચાર્જ કરવામાં આવ્યો. કેટલાંક વિદ્યાર્થીઓ ઘાયલ થયા પણ ત્યાંથી ખસ્યા નહિ. જે ઘાયલ થતા તેમનું સ્થાન બીજા વિદ્યાર્થીઓ લઈ લેતા.

માનસ કોલેજની અંદર કેન્ટીનમાં બેઠા બેઠા આ બધું જોઈ રહ્યો હતો. માનસને લાઠીચાર્જ થયાની જાણ થતાં કેટલાંક પત્રકારો અને ટીવી ચેનલનાં રિપોર્ટરોને જાણ કરી. ખાન લઘુમતી સમુદાયના કોઈ સંગઠનને આ ઘટનાની જાણ ફોન પર કરતો હતો. વિરાટે બે મુખ્ય વિદ્યાર્થી સંગઠનોને જાણ કરી દીધી. થોડી જ ક્ષણોમાં આ લાઠીચાર્જના સમાચાર બધે વહેતા થયા. કેટલાંક રિપોર્ટરો વિદ્યાર્થીઓના આ વિરોધને ટીવી પર લાઈવ દર્શાવતા હતા અને કેટલાંક ઘાયલ વિદ્યાર્થીઓ પાસે હોસ્પિટલમાં પહોંચી ગયા હતા.

મહારાજે પોલીસને બોલાવી તેનો ઉલટો પ્રત્યાઘાત પડ્યો. માનસ આ બધી ઘટનાઓને ઈન્ટરનેટ પર પણ ફેલાવતો હતો. સાંજ સુધીમાં તો કોલેજના ગેટ પર ધમાલ મચી ગઈ હતી. દસ હજાર જેટલા વિદ્યાર્થીઓ હજુ ગેટ પર જ હતા અને મહારાજની કાર હજુ ઘેરાયેલી જ હતી.

આખરે સંચાલનને ઝૂકવું પડ્યું. મહારાજ કારમાંથી બહાર આવ્યા અને બધાની વચ્ચે જાહેરાત કરી કે આ ફી વધારો પાછો લેવામાં આવશે. અત્યાર સુધીમાં જેટલા લોકો પાસેથી આ 'ડેવલપમેન્ટ ફી' લેવામાં આવી તેમને બાકી રહેતી ફીમાં આ રકમનું વળતર આપવામાં આવશે.

નુકશાન સંસ્થાનું જ થયું હતું. જે વિદ્યાર્થીઓ ઘાયલ થયા હતા તેમણે વળતર રૂપે વિનામૂલ્યે ભણાવવા પડ્યા. એ ઉપરાંત દરેક ઘાયલોને વીસ હજાર રૂપિયાનું રોકડ વળતર પણ આપવું પડ્યું. આ બધી ઘટના સમાચારોમાં ગઈ હતી એટલે સરકારનું ધ્યાન પણ આ તરફ ખેંચાયું હતું. કોલેજના વિશાળ મેદાનોમાંથી એક મેદાન ગેરકાયદે જમીન પર બનાવાયું હતું. ગુરુકુળની ઈમારતનો એક ભાગ મંજુરી વગર બનેલો હતો એટલે સરકારે એ પણ તોડી પાડ્યો હતો. કેટલાંક કેસ થયા હતા અને થોડા ખાતાઓ દ્વારા રેડ પાડવામાં આવી હતી. ટૂંકમાં ફી વધારા

બાબતે થયેલા ઝઘડામાં સંસ્થાને લાખો રૂપિયાનું નુકસાન ભોગવવું પડ્યું.

પ્રવાસ

માનસ અને તેના ક્લાસ માટે એક નાનકડા પ્રવાસનું આયોજન થયું હતું. પૃથ્વી અને મિતાલી એક બીજાની ખુબ જ નજીક આવી ગયા હતા. આ પ્રવાસમાં પૃથ્વીએ પોતાના હૈયાની વાત મિતાલીને જણાવી દેવાનું નક્કી કર્યું. આ માટે માનસ અને ખાન બધું ગોઠવી આપવાના હતા. માનસે એક પત્ર તૈયાર કર્યો જેમાં એ બધી વાતો લખી હતી જે પૃથ્વીના મનમાં હતી અને એ વાતો મિતાલીની સામે તેણે કહેવાની હતી.

પ્રવાસની આગલી રાતે પૃથ્વી એ પત્ર મોઢે કર્યો. પણ તેને થયું કે એ આ બધું બોલી નહિ શકે. તેણે નક્કી કર્યું કે વાત કહેવાના બદલે આ પત્ર જ મિતાલીના હાથમાં આપી દેવો. આગલી રાત્રે પૃથ્વીના રૂમ પર બધા મિત્રો ભેગા થયા હતા. શહેરની નાઈટ લાઈફ કંઈક અલગ જ હતી. ખાસ જગ્યાઓ પર આખી રાત ચાલતા ચા ના હાટડા, એક પ્રસિદ્ધ જગ્યા પર ગરમ ગાંઠિયા અને થેપલાં આખી રાત મળે. ચારે મિત્રો આ જગ્યા પર નાસ્તો કરવા પહોંચ્યાં.

રાતના ત્રણેક વાગ્યા હશે. ફરી એ જ બે બાઈક અને ચાર મિત્રો અંધારામાં નીકળી પડ્યા. તેમના મનમાંથી ભુતાવળી જગ્યાઓ ફરી પસાર થઈ ગઈ.

નાસ્તો કર્યા પછી ચારે મિત્રો એક ચા ની હાટડી પર પહોંચ્યા.

શહેરમાં પરવાનગી વગર ચાલતા આ હાટડાઓ પર રાતના સમયે રોનક હોય છે. રસ્તા પર ક્રિસમસ અને નવા વર્ષની ઉજવણીઓ આવતી હોવાથી હજુ લોકો દેખાતા હતા. ચારે મિત્રો ચા લઈને એક જગ્યાએ બેસતા હતા ત્યાં અચાનક પોલીસની એક ગાડી આવી. ત્રણ-ચાર કોન્સ્ટેબલ તેમાંથી ઉતર્યા અને કોઈ જ ચેતવણી વગર તોડ-ફોડ મચી ગઈ. ચારે મિત્રો ત્યાંથી ચુપચાપ નીકળી ગયા. તેમણે પાછળથી જાણવા મળ્યું કે એ જગ્યાએ ફક્ત ચા નહિ પણ બીજી ઘણી ગેરકાયદેસર વસ્તુઓ વેચાતી હતી.

ચારે મિત્રો ફરી રૂમ પર પહોંચ્યા અને વાતો કરતા કરતા જ સવાર પડી ગઈ. સવારના પાંચ વાગ્યે કોલેજ પહોંચવાનું હતું. સાડા પાંચ વાગ્યે પ્રવાસ ઉપડવાનો સમય હતો. બધા તૈયાર થઈ કોલેજ પહોંચ્યા. ત્યાં બસ તૈયાર જ હતી અને બધા પોતાની જગ્યાએ ગોઠવાઈ ગયા. ચારે મિત્રોની આંખમાં ઊંઘ ભરી હતી. પણ પૃથ્વીની આંખમાં જરા પણ ઊંઘ ન હતી. તેની આંખોમાં એક ચમક હતી અને થોડો ડર પણ. આજે તે પોતાના મનની વાત મિતાલીને કરવાનો હતો.

મિતાલી આ આખી વાતથી તદ્દન અજાણ હતી. તે પોતાની સખીઓ સાથે બસમાં આવી. સાથે નાસ્તા અને કેટલાંક શણગારના સાધનો ભરેલી બેગ લઈને. પૃથ્વીએ તેની તરફ જોઈ એક સ્માઈલ આપી. પણ મિતાલી આજે અલગ દેખાતી હતી. તેનો સહજ ભાવ આજે દેખાતો ન હતો. પૃથ્વીના આવકારને અવગણી તે પોતાની જગ્યાએ બેસી ગઈ.

નિયત સમયે બસ ઉપડી. પ્રવાસનું સ્થળ દુર હતું એથી બધા બસમાં જ સુઈ ગયા હતા. આખી બસમાં ફક્ત બે વ્યક્તિઓ જ જાગૃત હતી. એક બસનો ડ્રાઈવર અને બીજો પૃથ્વી.

મનમાં સતત ઘૂંઘવતા વિચારોના સમુદ્રને શાંત પાડવા પૃથ્વી મથામણ કરી રહ્યો હતો. મનમાં ચાલતા કેટલાયે વિખવાદો છતાં પોતાના મુખ પર પ્રસન્નતા રાખવા પ્રયાસ કરતો હતો. સતત એ જ વિચારતો કે મિતાલીને પત્ર કઈ રીતે આપવો.

બપોરના સમયે બસ પ્રવાસના સ્થળે પહોંચી. બધા પોત-પોતાની રીતે બસમાંથી ઉતારવા લાગ્યા. કોઈએ બેગમાંથી કોસ્મેટિક્સ નો ખજાનો ખોલ્યો તો કોઈ બપોર સુધીની ભૂખ શાંત કરવા લાગ્યું.

માનસ ફક્ત પૃથ્વી માટે આ પ્રવાસમાં જોડાયો હતો. આકાશની ઘટના બાદ તે પોતાનું સર્વસ્વ ગુમાવી ચુક્યો હતો. તેને પ્રવાસ કે તેમાં આવેલી

વ્યક્તિઓમાં કોઈ જ રસ ન હતો. પોતાની સંવેદનાઓ અને ઈચ્છાઓ તો એ ક્યારનો ભુલાવી ચુક્યો હતો. તેમ છતાં તે પ્રવાસમાં આવી ગુમસુમ બેસી નહોતો રહ્યો. તેને પ્રકૃતિના સૌંદર્ય માણવામાં આનંદ આવતો. પહાડો, વૃક્ષો, નદીઓ અને ફૂલો માનસને કોઈ અલગ દુનિયામાં લઈ જતું. પ્રકૃતિના ખોળામાં તે નાનું બાળક બની ફરતો અને આ દરમિયાન કદાચ તે આકાશને ભૂલી શકતો.

ફૂલો અને પક્ષીઓ માનસને મોહિત કરતા. ફૂલો જોઈને તો માનસ તેમાં ખોવાઈ જ જતો. આ તેનામાં આવેલું એક અજબ પરિવર્તન હતું. માનસ નાનપણમાં ફૂલો અને ઝાડીઓથી ખુબ ડરતો. કોઈ માથામાં સુંદર ફૂલ લગાડીને આવે તો પણ એ ડઘાઈ જતો. તેનામાં આકાશની ઘટના પછી આ પ્રકૃતિ-પ્રેમ ક્યાંથી આવ્યો એ ખુદ તેને પણ નહોતું સમજાતું.

બસ ઉભી રહેતા જ માનસ ઉતરી ગયો. તેને કોઈની પરવાહ ન હતી એટલે એમ જ વિખાયેલા વાળ અને ઊંઘમાં અસ્ત-વ્યસ્ત થયેલા કપડા સામે જોયા વગર જ નીકળી પડ્યો. તેને ના તો ભૂખ હતી ન તો એ પોતાનું મુખ સરખું કરવા રોકાયો. તેને દુર એક સરસ બગીચો દેખાયો હતો. તેમાં નવીન પ્રકારના ફૂલો અને પક્ષીઓ જોયા હતા. માનસ આ નવી જગ્યાએ પોતાની અલગ દુનિયામાં ખોવાઈ ગયો. પ્રવાસ , પૃથ્વીનો પત્ર, આકાશની ઘટના અને મુંઝવણો બધું જ ભૂલીને આ નાનકડું બાળક પ્રકૃતિમાં ખોવાઈ ગયું...

“ માનસ ... એય, માનસ “ તેને બુમો સંભળાઈ.

ઊંઘમાંથી ઝબક્યો હોય તેમ માનસે પાછળ જોયું. પૃથ્વી તેને દુરથી બોલાવતો હતો. ઘણો સમય થઈ ગયો હતો. હવે આ જગ્યાએથી આગળ ચાલવાનો સમય હતો. ક્લાસના લોકો અલગ અલગ ટોળકીમાં ફરતા હતા. મિતાલી પોતાની સખીઓ સાથે ફરતી હતી. તેની આ ટોળકીમાં એકમાત્ર પુરુષ-મિત્ર હતો. સુમન.

સુમન પોતાના સ્વભાવના કારણે છોકરીની જાત તરીકે જાણીતો હતો. આથી તે મિતાલી અને તેની સખીઓ સાથે ફરે તેમાં કોઈને નવાઈ ન લાગી. પૃથ્વીને પણ નહિ. પણ આ કદાચ તેની એકમાત્ર ભૂલ હતી.

દિવસ વીતતો ગયો અને પૃથ્વીની મુંઝવણ વઢતી જતી હતી. મિતાલી પોતાની સાથે વાત પણ કરતી ન હોવાથી તેનો પત્ર તેના સુધી કઈ રીતે પહોંચાડવો તેનો કોઈ તોડ જડતો ન હતો. આ ઉપરાંત મિતાલીનો સ્વભાવ આજે સાવ જુદો જ જાણતો હતો. સાંજ પડી પણ પૃથ્વી સામે મિતાલીએ “હેલ્લો” પણ નહોતું કર્યું. પૃથ્વી તેને બોલાવવા જાય તો તે તેને નકારતી.

સાંજ પડી હતી. જો પૃથ્વીને પોતાની વાત કરવી હોય તો આ તેના માટે છેલ્લી ઘડીઓ હતી. કોલેજ તરફથી સાંજે નાસ્તાનું આયોજન હતું. બધા એકઠા થયા. માનસે પૃથ્વીને પાસે બોલાવીને કહ્યું, :

“ ધીસ ઈઝ યોર લાસ્ટ ચાન્સ. તારાથી ન થાય તો પત્ર મને આપી ડે હું મિતાલીને પહોંચાડી દઈશ.”

પૃથ્વીએ કોઈ જવાબ આપ્યા વગર ખિસ્સામાં સવારથી ગુંગળાયેલા પત્રને માનસનાં હાથમાં આપી દીધો.

નાસ્તો પૂરો કરી માનસ એકાંતમાં મિતાલી પાસે ગયો. તેણે કહ્યું, :

“ મિતાલી, પ્રવાસમાં મજા આવી કે નહીં?”

માનસ પત્ર આપતા પહેલા મિતાલીનો મૂળ જાણવા માંગતો હતો. આ વાત કરવામાં તેને સહેજ પણ રસ ન હતો. મિતાલીએ જવાબમાં ફક્ત માથું ધુણાવ્યું. માનસ કંટાળ્યો. તેણે સીધું જ કહી દીધું, :

“ જો, મિતાલી, હું પૃથ્વીનો એક પત્ર તારા સુધી પહોંચાડવા આવ્યો છું. એ તને ખુબ ચાહે છે. તારા અને એના સ્વભાવ મળતા આવે છે. ઘણા સમયથી તમે બંને સાથે જ રહો છો. મારા મતે તારે આ સંબંધ સ્વીકારી લેવો જોઈએ. પૃથ્વી એક સારો છોકરો છે અને એ તારું ખુબ ધ્યાન રાખશે.”

આટલું કહી માનસે પત્ર મિતાલીના હાથમાં પકડાવી દીધો. જવાબની રાહ જોયા વગર તે ત્યાંથી ચાલી નીકળ્યો. પૃથ્વી બસની પાછળ ઊભીને આ વાત સાંભળતો હતો. માનસના ગયા પછી તે મિતાલી પાસે પહોંચ્યો. તે નજીક જવા પ્રયાસ કરતો હતો ત્યાં જ મિતાલી બોલી, :

“ સ્ટોપ.”

માનસે આપેલા પત્રને ખોલ્યા વગર જ તેણે પત્રના ટુકડા કરી નાખ્યા અને પૃથ્વીના મોઢા પર ઉડાડી ત્યાંથી ચાલી ગઈ. પૃથ્વી એ પત્રના ટુકડાઓ લઈ બસનાં એક ખૂણામાં ગુમસુમ બેસી ગયો.

માનસ આ બધું જોઈને મિતાલીને શોધવા ગયો. તેણે જોયું કે મિતાલી અને કુમાર બગીચાના એક બાંકડા પર સાથે બેઠા હતા.

કુમાર જ્યારથી ક્લાસમાં આવ્યો હતો ત્યારથી મિતાલીને ચાહતો હતો. આ વાતની જાણ અન્ય કોઈને ન હતી. કોલેજમાંથી છૂટીને એ મિતાલીને રોજ મળતો. મિતાલીના મનમાં પૃથ્વી હતો પણ તે કુમારને નકારી શક્તિ

નહિ. કુમાર આમ પણ કાવા-દાવા જાણતો હતો એટલે તેણે સુમન સાથે દોસ્તી કરી હતી. પ્રવાસ દરમિયાન સુમન મિતાલી સાથે હતો અને તેણે મિતાલીના મનમાં પૃથ્વી વિશે ઝેર ભર્યું હતું. કુમારના રસ્તાનો કાંટો આ પ્રવાસમાં સુમને કાઢી આપ્યો હતો. સુમનને તેના બદલામાં મોટી રકમ મળી અને એ ખુશ થઈ પ્રવાસમાંથી પરત ફર્યો. મિતાલી અને કુમાર સાથે થઈ ગયા અને પૃથ્વી ફરી એકલો. પ્રવાસમાં એક બીજો પ્રેમ-પ્રસંગ પણ બની ગયો. ખાન પોતાની જ્ઞાતિની એક યુવતી સાથે ફરતો હતો. રીઝવાના. ખાને પોતાના મનની વાત રીઝવાનાને ખુલ્લા દિલ થઈ કરી અને એ માની ગઈ હતી. પ્રવાસની બસ પરત ફરતા લગભગ બધી જ સીટ પર પ્રેમી પંખીડાઓ બેઠા હતા. ફક્ત છેલ્લી સીટ પર બે વ્યક્તિ એકલી અને ગુમસુમ બેઠી હતી. માનસ અને પૃથ્વી.

અલ્પવિરામ

કોલેજનો આજે છેલ્લો દિવસ હતો. બધા પોતાનું કામ સમેટી લેવાની ઉતાવળમાં હતા. માનસ, ખાન અને પૃથ્વી કોલેજના લીલા ઘાસ પર પગ લંબાવીને બેઠા હતા. છેલ્લા ત્રણ વર્ષમાં બનેલી ઘટનાઓ અને એ ઘટનાઓએ આનેલું ગજબ પરિવર્તન ત્રણે મિત્રો વાગોળતા હતા. પૃથ્વી મિતાલીના આઘાતમાંથી બહાર આવી ગયો હતો અને મિત્રો સાથે ફરી ગપ્પા લડાવતો. ત્રણે મિત્રો આ કોલેજના લેખા- જોખા મેળવતા હતા.

જીવનની ગાડી ક્યાં લઈને જશે તે કોને ખબર હતી. ખાન અને પૃથ્વી પોતાના વિષયમાં અનુસ્નાતક કરવા માંગતા હતા. માનસને આગળ ભણવાની જ ઈચ્છા ન હતી. તેને કોઈ શાંત જગ્યાએ આખી જિંદગી એકલા જ વિતાવવી હતી. પરંતુ, મયુર સાહેબ જે માનસનાં પ્રિય શિક્ષક હતા તેણે માનસને એક અલગ નવા જ કોર્સમાં એડમીશન લેવાની સલાહ આપી. માનસ તેમની સલાહ અવગણી શકે તેમ ન હતો. તેણે ક્યવાતા મને ફોર્મ ભર્યું અને આશા કરી કે એડમીશન ન મળે. પૃથ્વી અને ખાનને એક જ કોલેજમાં એડમીશન મળી ગયું હતું.

ત્રણેનાં જીવનમાં પરિવર્તન હતું. માનસ જે સદાય બેફીકર થઈને મસ્તીમાં ફરતો એ હવે અતિ ગંભીર થયો હતો. કોલેજની શરૂઆતમાં માનસને કોઈ ઓળખતું પણ નહિ તેના બદલે આખી કોલેજ તેને હવે માનથી બોલાવતી, યાદ કરતી. પણ આકાશ તેના જીવનમાંથી ખુશી, ગુસ્સો અને અન્ય કેટલાંયે ભાવો

લઈને દુનિયા છોડી ચાલ્યો હતો. પૃથ્વી પ્રેમભંગ થવાથી સંવેદનશીલ થઈ ગયો હતો. નાનકડી મજાક પણ તેને પરેશાન કરી દેતી. ખાન જે સદાય ગંભીર રહેતો એ હવે પ્રેમના પાઠ ભણતો હતો.

Epilogue

“ every story has a happy ending.

@snehnusarnamu

If it's not happy, it's not the end”

I truly believe in this. Change is inevitable and everyone has to face it. No one can escape from the change.

In the second part of hunt for happiness :

Manas got admission in a grand college. Here he meets a girl of his dream. How he manages to marry his girl. How prithvi gets his girlfriend mitali back. How these friends pass

through adventures of life. Coming soon.

- K.D. Bhatt

@snehnusarnamu